

NORDRE LAND KOMMUNE

MØTEINNKALLING FOR FORMANNSKAPET

TID: 10.05.2017 kl. 08.30

STED: FORMANNSKAPSSALEN, 2. ETG., RÅDHUSET

Gruppemøte: kl. 08.00

Eventuelle forfall meldes på telefon 61 11 60 46

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

SAKSLISTE:

Sak nr. Innhold:

40/17	ORIENTERING
41/17	DELEGERTE SAKER
42/17	SØKNAD OM SALGSBEVILLING - REMA 1000
43/17	SØKNAD KJØP/LEIE STORGATA 58 DOKKA
44/17	SØKNAD OM KJØP AV FREDHEIM GNR.107 BNR. 14
45/17	ETABLERSTØTTE
46/17	HØRINGSUTTAELSE FOR PROSJEKT CONNECTED LIVING
47/17	ENDRING AV ORGANISASJONSMODELL FOR GJØVIK KRISESENTER
48/17	AKSJONÆRAVTALE TOPRO AS
49/17	1. KVARTALSRAPPORT 2017

50/17

ÅRSRAPPORT 2016

51/17

ÅRSREGNSKAP OG ÅRSBERETNING 2016

52/17

ÅPEN POST

NORDRE LAND KOMMUNE, den 3. mai 2017

.....
Ola Tore Dokken
ordfører

Lnr.: 5207/17
Arkivsaksnr.: 17/1092
Arkivnøkkel.: 033

Saksbehandler: LFU

Utskrift til:

ORIENTERING

Administrasjonens innstilling:

1. Presentasjon av BYR v/ Gunn Mari Rusten
2. Vannområde Randsfjorden

NORDRE LAND KOMMUNE, den 24. april 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Liv Furuseth

Lnr.: 5761/17
Arkivsaksnr.: 17/1186
Arkivnøkkel.: 033

Saksbehandler: LFU

Utskrift til:

DELEGERTE SAKER

16/2460	05.01.2017	DS 1/17	UTVIK//TMI	U63
	Spåtind Skisenter			Søknad innvilget
	SØKNAD OM SERVERINGSBEVILLING			
17/286	30.01.2017	DS 2/17	VELFERD//TMI	223 C
	Parken Ungdomsklubb v/Rune Rønningen			Søknad innvilget
	SØKNAD OM STØTTE TIL TRYSLTUR 24 - 26 MARS 2017			
17/15	31.01.2017	DS 3/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13
	*****			NAVN *****
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			Søknad avslått
06/2442	31.01.2017	DS 4/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13
	*****			243
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL REFINANSIERING			Søknad innvilget
17/320	02.02.2017	DS 5/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13
	*****			252
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			Søknad innvilget
17/325	03.02.2017	DS 6/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13
	*****			NAVN *****
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			Søknad avslått
16/2312	09.02.2017	DS 7/17	TDEI//MOG	Unntatt offentlighet § 13
	*****			NAVN *****
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			Søknad innvilget
15/3194	10.02.2017	DS 8/17	TDEI//MOG	Unntatt offentlighet § 13
				252

	*****			Søknad innvilget
	SØKNAD OM OPPLÅN PÅ STARTLÅN TIL REFINANSIERING			
17/415	17.02.2017 DS 9/17 SAMF//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 NAVN Søknad avslått
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
17/426	17.02.2017 DS 10/17 SAMF//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 252
	SØKNMAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
17/437	21.02.2017 DS 11/17 SAMF//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 NAVN***** Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
17/460	24.02.2017 DS 12/17 VELFERD//TMI Arman Restaurant			U63 &18 Søknad innvilget
	SØKNAD OM SERVERINGSBEVILLING			
17/488	27.02.2017 DS 13/17 SAMF//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 252 Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
16/759	03.03.2017 DS 14/17 TDEI//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 NAVN ***** Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
17/517	07.03.2017 DS 15/17 SAMF//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 NAVN ***** Søknad avslått
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
15/334	09.03.2017 DS 16/17 SAMF//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 252 Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL REFINANSIERING AV KREDITTGJELD			
16/1673	09.03.2017 DS 17/17 TDEI//MOG			Unntatt offentlighet § 13 252

	*****			Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL REFINASIERING AV BOLIGLÅN			
17/549	09.03.2017 DS 18/17 SAMF//MOG ***** SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			Unntatt offentlighet § 13 NAVN ***** Søknad avslått
17/550	09.03.2017 DS 19/17 SAMF//MOG ***** SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			Unntatt offentlighet § 13 NAVN***** Søknad avslått
17/532	10.03.2017 DS 20/17 KULT//ROK ***** SØKNAD OM PARKERINGSTILLATELSE FOR FORFLYTNINGSHEMMEDE			Unntatt offentlighet § 13 Q50 &70 Søknad innvilget
17/533	10.03.2017 DS 21/17 KULT//ROK ***** SØKNAD OM PARKERINGSTILLATELSE FOR FORFLYTNINGSHEMMEDE			Unntatt offentlighet § 13 Q50 &70 Søknad innvilget
17/534	10.03.2017 DS 22/17 KULT//ROK ***** SØKNAD OM PARKERINGSTILLATELSE FOR FORFLYTNINGSHEMMEDE			Unntatt offentlighet § 13 Q50 &70 Søknad innvilget
17/553	10.03.2017 DS 23/17 ORG//ROK ***** SØKNAD OM LEDSAGERBEVIS			Unntatt offentlighet § 13 C00 &70 Søknad innvilget
17/554	10.03.2017 DS 24/17 KULT//ROK ***** SØKNAD OM LEDSAGERBEVIS			Unntatt offentlighet § 13 C00 &70 Søknad innvilget
17/529	13.03.2017 DS 25/17 VELFERD//TMI Stig Rune Mobekk, Åmot stadion SØKNAD OM SKJENKEBEVILLING FOR EN BESTEMT ANLEDNING			U63 Søknad innvilget
16/800	13.03.2017 DS 26/17 TDEI//MOG *****			Unntatt offentlighet § 13 252

SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG

17/422	17.03.2017	DS 27/17	KULT//SVL	Unntatt offentlighet § 13 223 C
	Rolf Perjord og Svein Taraldstad			Søknad innvilget
	SØKNAD FRA KOR X OM DEKNING AV UNDERSKUDD I FORBINDELSE EMD KONSERT I KULTURUKA 2017			
17/632	20.03.2017	DS 28/17	UTV//IBO	223
	Knut Ola Bjørklund			Søknad innvilget
	SØKNAD TIL NÆRINGSFONDET OM KONSEPTUTVIKLING BRASKERUD			
17/648	21.03.2017	DS 29/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13 252
	*****			Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
17/684	22.03.2017	DS 30/17	VELFERD//TMI	U63
	Nordli Vel			Søknad innvilget
	SØKNAD OM SKJENKEBEVILLING FOR EN BESTEMT ANLEDNING			
17/740	24.03.2017	DS 31/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13 252
	*****			Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
17/728	24.03.2017	DS 33/17	KULT//ROK	Unntatt offentlighet § 13 C00 &70
	*****			Søknad innvilget
	SØKNAD OM LEDSAGERBEVIS			
17/741	24.03.2017	DS 34/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13 252
	*****			Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL REFINANSIERING AV GJELD			
17/803	30.03.2017	DS 35/17	SAMF//MOG	Unntatt offentlighet § 13 252
	*****			Søknad innvilget
	SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG			
17/869	04.04.2017	DS 36/17	SIF//ROK	Unntatt offentlighet § 13 C00 &70
	*****			Søknad innvilget

SØKNAD OM LEDSAGERBEVIS

11/407	06.04.2017	DS 37/17	SAMF//MOG *****	Unntatt offentlighet § 13 252 Søknad innvilget
			SØKNAD OM STARTLÅN TIL REFINANSIERING AV GJELD	
16/1951	18.04.2017	DS 38/17	TDEI//MOG *****	Unntatt offentlighet § 13 252 Søknad innvilget
			SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG	
17/910	19.04.2017	DS 39/17	VELFERD//TMI Nordsinni blandede kor	U63 Søknad innvilget
			SØKNAD OM SKJENKEBEVILLING FOR EN BESTEMT ANLEDNING	
17/1058	20.04.2017	DS 40/17	SAMF//MOG *****	Unntatt offentlighet § 13 NAVN ***** Søknad avslått
			SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG	
17/1087	27.04.2017	DS 41/17	SIF//ROK *****	Unntatt offentlighet § 13 C00 &70 Søknad innvilget
			SØKNAD OM LEDSAGERBEVIS	
17/1086	27.04.2017	DS 42/17	SIF//ROK *****	Unntatt offentlighet § 13 C00 &70 Søknad innvilget
			SØKNAD OM LEDSAGERBEVIS	
17/1091	27.04.2017	DS 43/17	ØKIT//JLM Ivar Solum	223 G04 Søknad avslått
			SØKNAD FRA LYMFEEKREFTFORENINGEN OM ØKONOMISK STØTTE LYMFEEKREFTFORENINGEN	
17/1154	28.04.2017	DS 44/17	SAMF//MOG *****	Unntatt offentlighet § 13 NAVN ***** Søknad innvilget
			SØKNAD OM STARTLÅN TIL KJØP AV BOLIG	
17/1160	28.04.2017	DS 45/17	VELFERD//TMI Dokka russen v/Tone Berget	U63 Søknad innvilget

SØKNAD OM SKJENKEBEVILLING FOR EN BESTEMT ANLEDNING

NORDRE LAND KOMMUNE, den 2. mai 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Liv Furuseth

Lnr.: 4824/17
Arkivsaksnr.: 17/970
Arkivnøkkel.: U62 &18

Saksbehandler: TMI

Utskrift til:
NORDRE ØSTLAND 6 AS, Hovlandsvegen 1, 2860 HOV

SØKNAD OM SALGSBEVILLING - REMA 1000

Sammendrag:

Nordre Østland 6 AS har søkt om salgsbevilling for alkoholig drikk gruppe 1 i perioden 10.05.2017 – 01.07. 2020.

Daglig leder er Peter Nordahl, stedfortreder er Anita Moe. Begge har bestått kunnskapsprøve i alkoholloven for salgsbevilling.

Nordre Østland 6 AS er ny bevillingshaver for Rema 1000 butikken på Dokka.

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Søknad om salgsbevilling.
Arbeidskontrakt styrer og stedfortreder.
Diplom kunnskapsprøve i alkoholloven for styrer og stedfortreder.
Skatteattest
Firmaattest
Butikktegninger.

Saksopplysninger:

Nordre Østland 6 AS har søkt om salgsbevilling for alkoholig drikk gruppe 1 for perioden 10.05.2017 – 01.07.2020.

Nordre Østland 6 AS skal drive Rema 1000 butikken i Holmentunet Dokka.

Omsøkt salgstid:
Mandag – fredag kl. 08.00 – 20.00
Lørdag og dager før helligdag kl. 08.00 – 18.00

Daglig leder: Peter Nordahl
Stedfortreder: Anita Moe

Vurdering:

Salgstiden er innenfor ytre ramme for salg av alkoholholdig drikk gruppe 1.
Daglig leder og stedfortreder har bestått kunnskapsprøve i alkoholloven, salgsbevilling.

Nordre Østland 6 AS er ny bevillingshaver av Rema 1000 butikken på Dokka. Ny eier tok over driften 06.03.2017 fra Knut Olav Svendsen AS.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde formannskap til å fatte slikt vedtak:

- 1) I medhold av alkoholloven §§ 1-4b, 1- 7b, 1- 7c, 3 – 1 annet ledd og 3 -7 gis Nordre Østland 6 AS bevilling for salg av alkoholholdig drikk gruppe 1. i omsøkte lokaler for tidsrommet 10. mai 2017 til 1. juli 2020.
- 2) Følgende personer godkjennes som
Daglig leder: Peter Nordahl
Stedfortreder: Anita Moe
- 3) Godkjent salgstid er
Mandag – fredag kl. 08.00 – 20.00
Lørdag og før helligdag kl. 08.00 – 18.00
- 4) Bevillingshaver skal innen 1. mai i året sende inn til kommunen eb oppgaver over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk over 2,5 volumprosent alkohol for neste kalenderår og faktisk omsatt mengde alkohol, og vil derpå få tilsendt faktura på gebyret fra kommunen. Bevillingsgebyret er fastsatt i forskrift i kapitel 6 med hjemmel i alkoholloven § 7-1.
- 5) Eventuelle endringer i drift som innvirker på bevillingen skal umiddelbart meldes kommunen.
- 6) Overtredelse av krav i alkoholloven med forskrift eller vilkår gitt av kommunen kan straffes med advarsel/prikker, eller inndragning av bevilling for kortere eller lengre periode. Inndragningen kan i alvorlige tilfeller skje uten nærmere advarsel fra kommunen.

NORDRE LAND KOMMUNE, den 10. mai 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Tore Mikkelsen

Lnr.: 2812/17
Arkivsaksnr.: 17/435
Arkivnøkkel.: 610

Saksbehandler: AKH

Utskrift til: Douwe R. Smids, Gamlevegen 70, 2879 ODNES

SØKNAD KJØP/LEIE STORGATA 58 DOKKA

Sammendrag:

Kommunen har fått flere forespørsler om leie eller kjøp av Storgata 58. Dette er bl.a fra bedriften Land Mikrobryggeri og Nordre Land læringscenter. Mikrobryggeriet ønsker mest å bli eier mens læringscenteret ønsker å leie. Land Mikrobryggeri jobber for å få til en bedrift som produserer og selger kvalitets øl. De tenker og å avholde kurs i mikrobrygging. Læringscenteret ønsker å jobbe fram mot en samlingsplass for flyktninger hvor de kan møtes for produksjon av diverse ting som så kan selges. De ønsker og å koble til seg andre organisasjoner som kan bli en støttespiller og samarbeidspartner for flyktningene sånn at de får lært om forskjellige ting gjennom å produsere, selge og ikke minst, snakke.

Kommunen kjøpte eiendommen for utbygging av boliger. Det foreligger ingen avklaring på bruken av tomta pr nå men om huset med en liten tomt selges er det likevel mulig å bygge boliger i bakkant av eksisterende bygg.

Rådmann anbefaler at det foretas takst på bolig med nødvendig tomteareal og legger denne ut for salg, men at tomtearealet for øvrig forblir i kommunens eie inntil avklaring om utbygging foreligger.

Vedlegg:

Kart over Storgata 58.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Søknad datert 02.02.2017 om leie eller kjøp av Storgata 58.

Saksopplysninger:

Douwe R. Smids har startet Land Mikrobryggeri og har i den sammenheng sendt søknad om leie eller kjøp av Storgata 58. Han kunne tenke seg leie i en oppstartfase men med mulighet for utkjøp av bolig, inkludert en liten tomt, etter at driften har kommet godt i gang.

Det Smids ser for seg er at han i husets 1. etg skal ha bryggeri med sine produksjonskjeler og samtidig ha god nok plass til å holde kurs for mindre grupper på inntil 8 personer. Det er kvalitets øl han satser på og pr i dag er han oppe i 8 sorter fordelt på både klasse 1 og 2. I husets 2. etg ser han for seg at det også i fortsettelsen skal være utleie.

Arbeidet med bryggingen har han tenkt å stå for selv med hjelp av sine to voksne sønner.

Da det gjelder eiendommen Storgata 58 ble denne kjøpt av kommunen høsten 2015. Taksten den gang var på 2,5 mill for bygg og tomt og kjøpet ble gjort for å kunne planlegge og sikre en framtidig byggeprosess. Tomtearealet er på 2,05 daa. Ved en eventuell fradeling vil det i denne saken være snakk om et areal på ca. 0,55 da. Det vil da bli igjen 1,5 da til videre utbyggingsområde.

Boligens byggeår er oppgitt å være 1954. Boligens areal (P-rom) er på 75 kvm på begge plan. 1. etg består i dag av gang, butikklokale med kontor, toalett og tekjokken. 2. etg (er utleid pr i dag) består av gang, kjøkken, stue, 2 soverom og bad/wc/vaskerom. Kjelleren innehar gang/trapperom, 3 boder og fyrrom. Det er installert sentralvarmeanlegg i bygget med stor ståltank i kjeller. Boligens verdi ble i 2015 satt til 1,5 mill.

I tillegg til denne forespørselen om leie/kjøp for å starte bedrift har Nordre Land læringscenter rettet en forespørsel til eiendomsavdelingen om muligheten for bruk av lokalet til diverse praktisk arbeid med flyktingene. Dette kan være baking, veving og annet håndarbeid hvor flere kan møtes for å jobbe og sammen få til et miljø rundt dette med å lage noe som senere kan selges. Med en sånn ordning vil flyktingene komme i kontakt med andre og dermed få bedre læring både med tanke på språk, men og økonomi ved salg etc. Læringscenteret ønsker også i denne sammenheng å få til et samarbeid med organisasjoner som kan bidra inn i diverse opplæring. Dette kan være Røde Kors, Land Rotary, Land Hagegruppe, NLI, Frivilligsentralen og alle som kan være naturlig å knytte opp mot denne gruppen. Næringslivet generelt er og tenkt som en mulighet.

Det har videre vært en henvendelse om muligheten for leie til frisør. Dette er en av allerede eksisterende frisørsalonger som ser seg om etter annet lokal enn det de har pr. i dag. I denne saken har det ikke kommet noe skriftlig henvendelse og det er derfor meget usikkert om dette lenger er aktuelt, så det tas ikke med mer vedrørende dette i denne saken.

Det må også nevnes at det har vært en henvendelse til rådmann om mulig makebytte mot næringsseiendom og skoggrunn. Her har det ikke vært noen forhandlinger så det er ikke kjent hva som er tenkt tilbudt kommunen som kompensasjon for den omtalte tomta.

Vurdering:

For kommunen så er det veldig bra om lokalet blir tatt i bruk så sånn sett er alle disse henvendelsene av interesse. Det som imidlertid kan være en minus med tanke på påkost, kort eller langsiktig bruk, er hva resten av tomten skal brukes til. Rådmannen er kjent med at en nabo ønsker å utvikle den til boligformål men da med innkjøring fra Storgata. Det er vel grunn til å tro at det ikke vil bli godkjent da den øvrige bebyggelsen på nabotomten er fra Gartervegen. Rådmann presiserer imidlertid at dette ikke er tatt opp med Statens vegvesen så sånn sett er ikke saken tatt stilling til annet enn fra kommunalt hold. Om man tenker fradeling av eksisterende bygg med 0,5 daa tomt så vil det likevel være mulig å bygge to 4 mannsboliger i 2 etasjer og med nødvendig antall p-plass/carport og komme under utnyttelsesgraden for tomten. Det må videre foretas støymålinger i området men det tas ikke inn mer i vurderingen i denne saken så det uansett må bli en del av en kommende byggesak.

Da det gjelder verdisetting er kommunen kjent med at tomteverdien med stor sannsynlighet vil ha steget med 5 % så den anslås å være på kr. 1 050 000,-. Om eksisterende bolig selges er det behov for ny takst men det er grunn til å tro at den vil komme på noenlunde samme nivå som i 2015 og det vil si 1,5 mill. Spørsmålet er så om eksisterende bolig skal bevares og leies ut/selges eller om hele eiendommen for framtiden bør sees på under ett. Rådmannen har vurdert saken dit hen at så lenge det er tilstrekkelig areal til 8 boenheter i området mellom eksisterende bygg og Gartnervegen så bør eksisterende bygg kunne bestå og selges. At man velger å gå for et salg framfor tilrettelegging for Læringscenteret begrunner rådmannen med at Læringscenteret bør kunne inn i lokaler på f.eks Landmo og ha et vist sambruk med andre brukere. Da fysikalske flytter ut vil lokalene kunne bygges om til et aktivitetssenter som utformes sånn at mange forskjellige grupper kan dra nytte av det.

Administrasjonens innstilling:

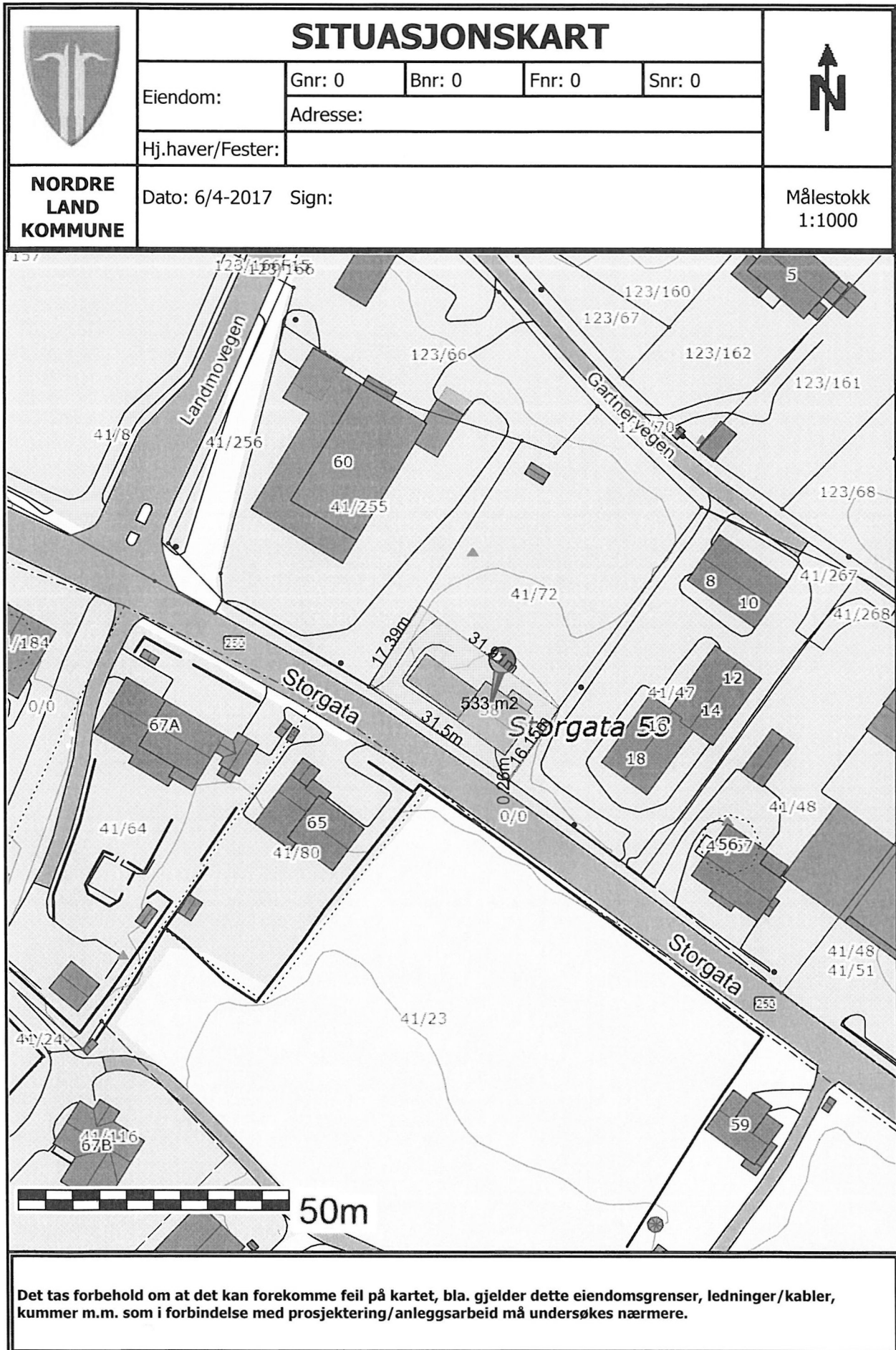
Rådmannen vil råde Formannskapet til å legge fram saken for Kommunestyret med slikt forslag til vedtak:

1. Boligeiendommen i Storgata 58 takseres og legges ut for salg i det åpne marked.
2. Bolig med tomt selges til høystbydende over takst.
3. Øvrig tomteareal beholdes i kommunalt eie inntil videre.

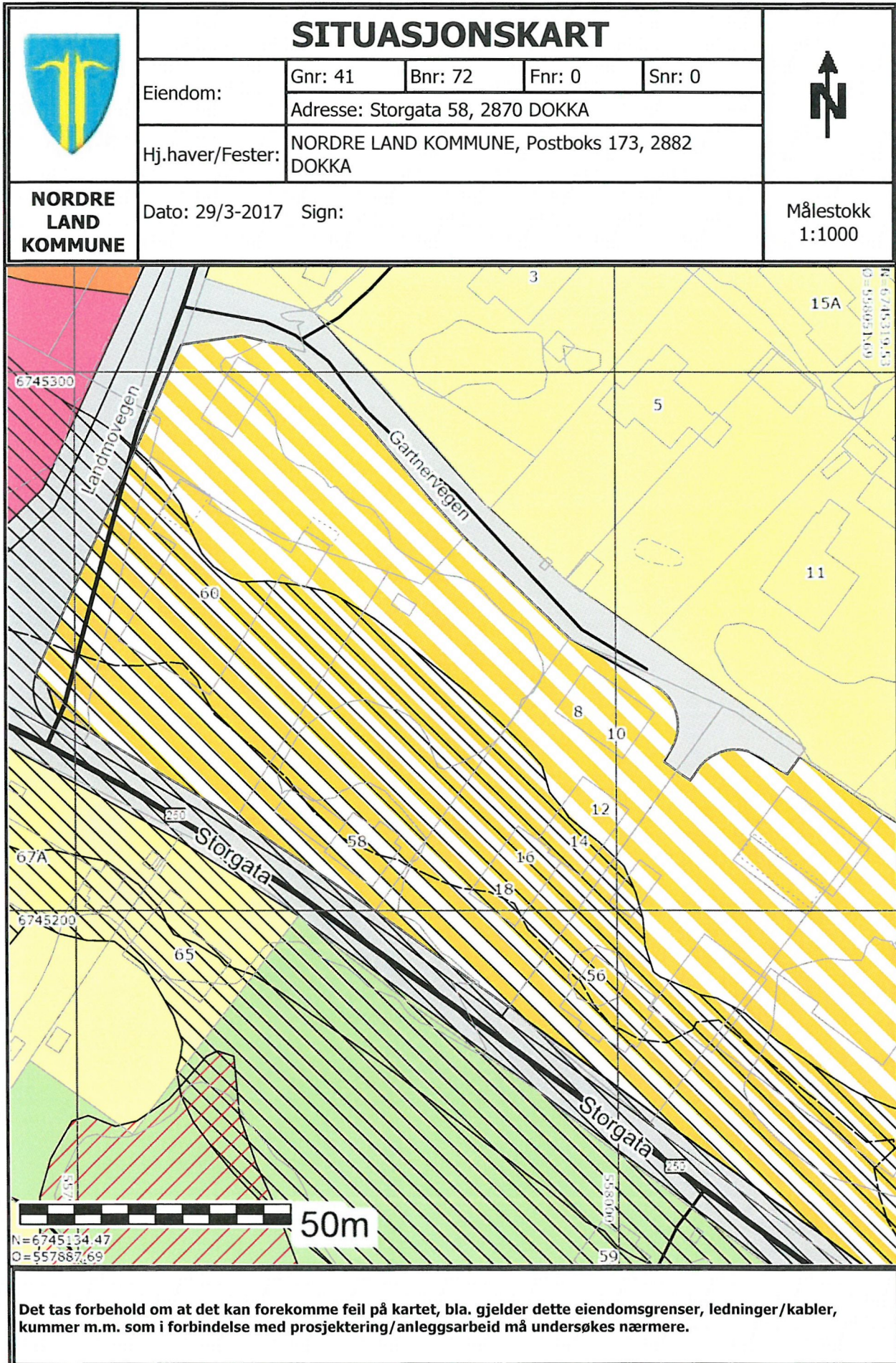
NORDRE LAND KOMMUNE, den 06.04.2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Astrid Kringli Hagen

Lnr.: 3044/17
Arkivsaksnr.: 17/571
Arkivnøkkel.: 610

Saksbehandler: AKH

Utskrift til: Harald Finni, Lillehammervegen 1324, 2881 AUST-TORPA

SØKNAD OM KJØP AV FREDHEIM GNR.107 BNR. 14

Sammendrag:

Eier av Sør-Finni på Aust-Torpa har gjennom et par generasjoner drevet kommunens eiendom Fredheim, gnr 107, bnr. 14. Nå ønsker dagens eier å kjøpe eiendommen for å kunne foreta investeringer som vil resultere i økt grovforuttak og bedre utnyttelsen av arealet.

Rådmannen anbefaler at eiendommen selges til ønsket kjøper og at prisen settes til kr. 35 000,- pluss omkostninger.

Vedlegg:

Kart.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Søknad om kjøp av Fredheim gnr. 107, bnr. 14 datert 21.02.2017.

Saksopplysninger:

Harald Finni er eier av garden Finni søndre og driver med sau og skogbruk. I et par generasjoner har kommunens eiendom gnr. 107, bnr. 14 (Fredheim) blitt drevet av eierne av Finni og nå har dagens driver ønske om å erverve denne eiendommen. Det framgår av kartet at samlet areal er på ca 16,9 daa. Av dette er det ca 10 daa som er fulldyrket og delvis kjørbar jord. Et par områder er likevel ikke mulig å høste maskinelt som en følge av manglende drenering. Noe av området for øvrig er både grunt og så bløtt at det ikke er særlig brukervennlig. I tillegg har Fredheim grendehus sin brønn på dette jordet så det begrenser og noe bruken. Øvre del av teigen er definert som innmarksbeite men iflg Finni er det sumpmark der så dette området er avgjerdet. For at større deler av området skal bli mer brukervennlig må det til en dreneringsplan og dette er Finni interessert i å ta tak i men da aller helst som eier og søker derfor om kjøp. Han tilbyr kommunen kr. 30 000,- pluss omkostninger for bnr. 14. Denne prisen mener han er riktig ut fra jordas beskaffenhet med mange bløte partier, grunnlent område og manglende beitemulighet som en følge av brønn som ligger på nedre del av eiendommen. Dette er brønnen til Fredheim grendehus.

Det opplyses at følgende ting må gjøres for at eiendommen skal bli mer brukervennlig og kunne gi mer både ved høsting og beite; drenering med åpne kanaler og rørgrøfter for å lede vannet bort fra jordet. Det må til mye rydding og gjerding i øvre del for å kunne utnytte dette fullt ut til beite. Det samme gjelder alle kantsoner som har stått urørt over lengre tid.

Det er tinglyst en overenskomst mellom kommunen og Vokks på eiendommen hvor det er gitt tillatelse til å bygge ca 30 meter høgspent kraftlinje med en mast på dette bruksnummeret. Dette er en servitutt som vil bli videreført om eiendommen selges.

Vurdering:

Kommunens eiendom Fredheim, gnr. 107 bnr. 14 har en beliggenhet som tilsier at denne grunneieren som nå søker om å få erverve bør være en naturlig kjøper om kommunen skal selge. Den samme grunneieren forpakter også naboeiendommen i sør og er vel i tillegg en av få drivere av jordvegen i dette området. Rådmann anbefaler derfor at kommunen selger denne eiendommen fordi dette ikke er et aktuelt område for kommunen å benytte til andre formål og samtidig er det viktig å legge til rette for en framtidig drift av de gårdene som har dette som levebrød. Fredheim ligger inntil Sør-Finni og dette området, med nødvendig investeringer i grøfting etc, vil gi et bedre grunnlag for framskaffelse av grovfor til deres besetning. Eiendommen har videre vært driftet av Sør-Finni gjennom generasjoner.

Da det gjelder tilbudt pris mener rådmannen at dette bør opp til kr. 35 000,-. Dette ut fra vurderinger om pris pr. dekar dyrket mark samt beiteverdi etc. Rådmann ser at det er en minus for eiendommen at det ligger en brønn på området, men den har tross alt ligget der i alle disse driftsårene og de har klart å nyttiggjøre seg eiendommen likevel. Dog med noe redusert areal som en følge av dette, men likevel. Kjøper dekker alle omkostninger i forbindelse med overdragelsen.

Administrasjonens innstilling:

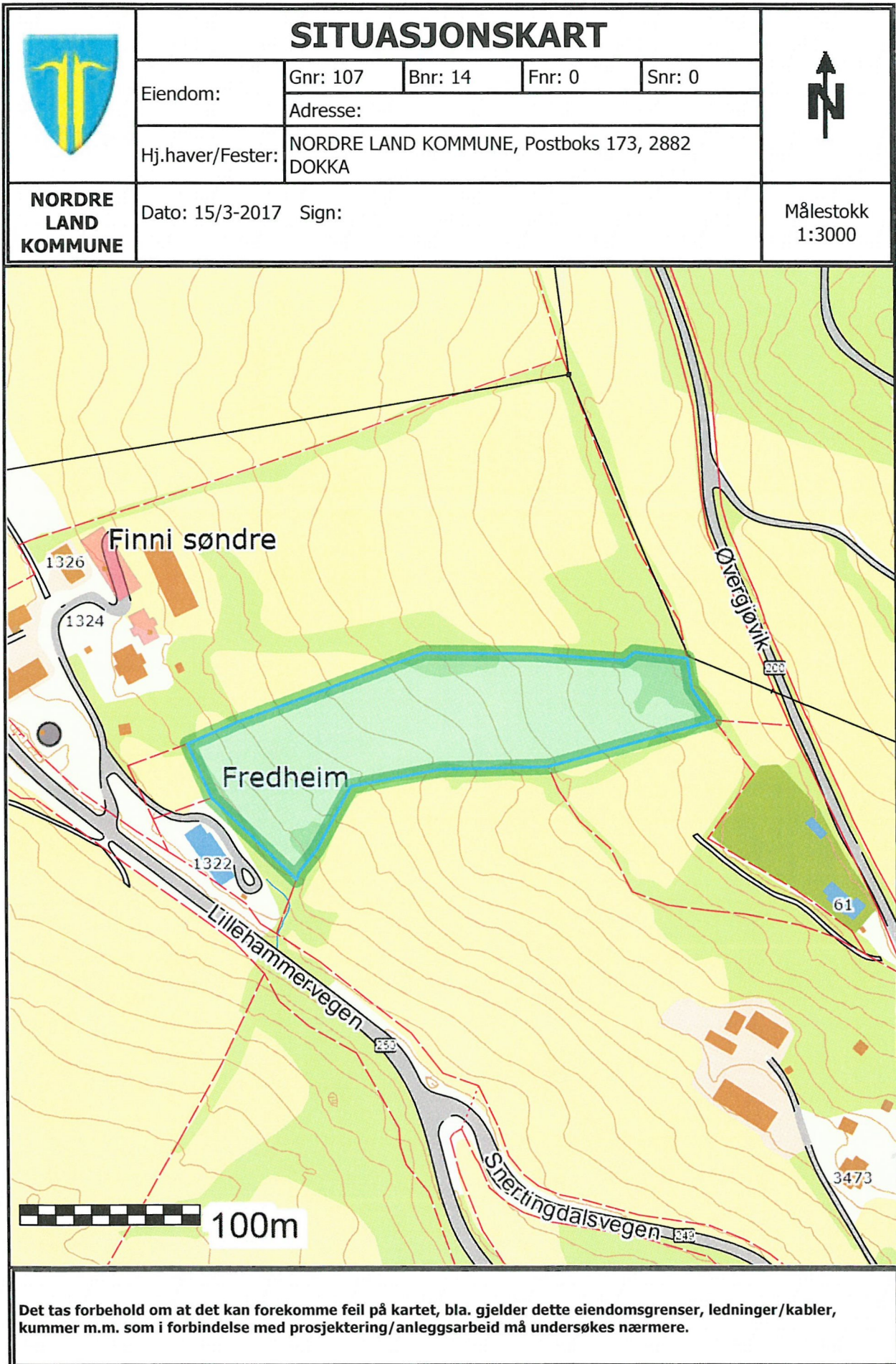
Rådmannen vil råde Formannskapet til å legge fram saken overfor Kommunestyret med slikt forslag til vedtak:

1. Eiendommen Fredheim, gnr. 107, bnr. 14 selges til Harald Finni til en pris av kr. 35 000,-.
2. Kjøper dekker alle omkostninger i forbindelse med overdragelsen.

NORDRE LAND KOMMUNE, den 01.05.2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Astrid Kringli Hagen

	SITUASJONSKART					
	Eiendom:	Gnr: 107	Bnr: 98	Fnr: 0		Snr: 0
		Adresse:				
Hj.haver/Fester:						
NORDRE LAND KOMMUNE	Dato: 17/3-2017 Sign:				Målestokk 1:1000	

Det tas forbehold om at det kan forekomme feil på kartet, bla. gjelder dette eiendomsgrenser, ledninger/kabler, kummer m.m. som i forbindelse med prosjektering/anleggsarbeid må undersøkes nærmere.

Lnr.: 5768/17
Arkivsaksnr.: 17/1188
Arkivnøkkel.: 223 U

Saksbehandler: BEO

Utskrift til:

- Trond Dahlby
- Økonomiavdelingen, her

ETABLERSTØTTE

Trond Dahlby driver et enmannsforetak, der hovedaktiviteten består i kjøp og salg av brukte biler. Salg har gått greit, men utfordringen går på istandsetting og klargjøring av biler. Det løses stort sett med egeninnsats og kjøp av tjenester på andre verksteder med godkjenning. Dahlby ser at den økonomiske utfordringen ved å kjøpe tjenester blir for dyrt, og ønsker å ansette en faglært mekaniker for reparasjon på egne biler, og salg av tjenester videre. Målet er på sikt å skape arbeidsplasser for seg selv, og to andre. Det søkes om kr. 200.000,- i støtte fra Nordre Land kommune.

Etter en totalvurdering av søknaden og vurdering av andre innvilgede søknader anbefaler Rådmannen å avslå søknaden. Den er konkurransevridende til andre tilsvarende bedrifter i kommunen

Vedlegg:

Søknad om tilskudd ved oppstart – Trond Dahlby

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Trond Dahlby driver et enmannsforetak, der hovedaktiviteten består i kjøp og salg av brukte biler. Salg har gått greit, men utfordringen går på istandsetting og klargjøring av biler. Det løses stort sett med egeninnsats og kjøp av tjenester på andre verksteder med godkjenning. Dahlby ser at den økonomiske utfordringen ved å kjøpe tjenester blir for dyrt, og ønsker å ansette en faglært mekaniker for reparasjon på egne biler, og salg av tjenester videre. Målet er på sikt å skape arbeidsplasser for seg selv, og to andre mekanikere, og på sikt kunne ta inn en lærling. Det søkes om kr. 200.000,- i støtte fra Nordre Land kommune.

Søker opplyser at bedriften må investere en del for å kunne tilby disse tjenestene, og har satt opp et budsjett for dette.

Det er satt opp følgende budsjett:

Aktivitet	Sum
Depositum leie	38.000,-
Reklame/profilering	35.000,-
Kassasystem og nødvendig datautstyr	48.000,-
Lovpålagt oppslagsverk	10.000,-
Pålagt verktøy og utstyr for godkjent verksted	382.422,-
Arbeidsklær og HMS utstyr	38.000,-
Totalt	551.422,-

Det er satt opp følgende finansieringsplan:

Finansieringskilde	Sum
Næringsfond Nordre Land	200.000,-
Egeninnsats og egne midler	351.422,-
Totalt	551.422,-

Vurdering:

Søknader til kommunens næringsfond skal vurderes i forhold til om søknaden er med på å oppfylle målsettingene/tiltakene i kommunens strategiske nærings- og utviklingsplan, ref. kommunestyresak 90/11. Rådmannen mener søknaden faller inn under målsettingen;

- Beholde og skape flere arbeidsplasser i eksisterende bedrifter, samt øke verdiskapningen av lokale ressurser.

Rådmannen synes det er positivt at søker ønsker å videreutvikle sin egen virksomhet, og at det er laget avtaler på moderne tilpassede lokaler for bedriften

Ved tildeling av støtte fra kommunens næringsfond, skal det vurderes om støtten kan virke konkurransevridende. Der mener Rådmannen at det er flere tilsvarende bedrifter i kommunen som driver med lignende virksomhet, og at det derfor er konkurransevridende.

Etter en totalvurdering av søknaden og vurdering av andre innvilgede søknader anbefaler rådmannen at søknaden avslås.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde formannskapet til å fatte slikt vedtak:

1. Formannskapet, som fondsstyre, avslår søknaden på bakgrunn av konkurransevridende virksomhet.
2. Vedtak kan påklages i medhold av Forvaltningsloven §§ 28-36.
Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt vedtaket er gjort kjent for Dem.

NORDRE LAND KOMMUNE, den 02. mai 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Bente Øverby

Trond Dahlby
2870 Dokka
Org.nr. 990199612

Nordre Land Kommune
Næringsfond
V/ Ingrid Bondlid

NORDRE LAND KOMMUNE	
Reg.nr. 5763/17	Saksbeh.
	02.05.17
Arkiv kode P	223 U
Arkiv kode S	
Ar/Saksnr. 17/1155	Dok.nr. 1

Søknad om næringsmidler

Jeg driver et enmannsforetak, der hovedaktiviteten består i kjøp og salg av brukte biler. Primært blir det kjøpt inn biler, eller tatt biler i innbytte som delbetaling ved salg, som trenger utbedring av diverse mangler, og eller kosmetiske skavanker før de er egnet for videresalg.

Salg har gått relativt greit, men min utfordring pr i dag er først og fremst istandsetting og klargjøring av biler. Hvis dette skal utføres korrekt i henhold til gjeldende regler, betinger det at arbeidet utføres av faglært mekaniker, noe jeg ikke er.

Det løses pr i dag med noe egeninnsats og en del kjøp av tjenester hos andre verksteder med godkjenning.

Dette er ikke en god eller økonomisk løsning på sikt.

Derfor er det en naturlig konsekvens som tvinger seg fram, at jeg ønsker å ansette en faglært mekaniker, for å utføre reparasjoner på egne biler, samt utføre verksted-tjenester for andre. Målet er å sikre en arbeidsplass til meg selv, og på sikt minst to andre personer. Jeg vil starte med en mekaniker, og ansette en mekaniker nr 2 så snart som mulig, samt tilby lærlinge-plass for en bilmekaniker lærling, så snart som mulig.

Jeg mener at jeg har den nødvendige kunnskapen og leder-erfaringen som trengs for å klare dette.

Fra før har jeg erfaring med drifting av lastebiler med tilhørende vedlikehold og personell-ansvar, og oppsetting av skiftplaner, både fra Grønvold Transport AS, og for Extra servicepartner AS fra Drammen. Extra servicepartner AS tok over driften av bilparken, etter at Grønvold Transport AS avsluttet sitt engasjement hos Tollpost Globe AS på Alfaset i Oslo 31 januar 2007 (nå Postnord). Jeg har vært selvstendig næringsdrivende siden 2006.

Jeg mener at dette er et godt tidspunkt å starte bilverksted på, siden Valhovds Bilomsetning la ned sin verksted-drift 1 februar i år, og etterlater seg en hel del kunder med behov for verksted-tjenester.

Jeg har signert leieavtale med Sveens Eiendommer AS, om leie av lokalene til tidligere Bilsenteret Dokka, i Ulvasvevegen 8, på Vinjarmoen her på Dokka. Dette er moderne lokaler i god stand, som tidligere har rommet godkjent bilverksted, og er godt egnet til formålet. Overtagelse er planlagt til 1 mai i år.

Som følge av dette har jeg et kapitalbehov, som jeg ønsker å søke næringsmidler til.

Jeg har lagt ved en egen beskrivelse av kapitalbehovet, samt et enkelt driftsbudsjett, og en finansieringsplan.

Driftsbudsjettet er beregnet utfra en mekaniker i arbeid, siden det er det man må starte med, og for å synliggjøre at driften er økonomisk forsvarlig.

Mvh Trond Dahlby

VEDLEGG

02 MAI 2017

Saksnr.: 17/1188-1

Oppstart-budsjett/kapital-behov for verksted

-Depositum leie	38.000kr
-Reklame/profilering	35.000kr
-Kassasystem og nødvendig datautstyr	48.000kr
-Lovpålagte oppslagsverk	10.000kr
-Pålagt verktøy og utstyr for godkjent verksted	382.422kr
-Arbeidsklær og HMS utstyr	38.000kr

Totalt kapitalbehov 551.422kr

Fordeles slik:

Støtte fra Nordre Land kommune næringsfond	200.000kr
Egenkapital/finans	351.422kr

Drift-budsjett bilverksted pr mnd.

Inn verksted:

6 fakturerbare timer pr dag, verksted
6 timer x 860kr = 5.160kr x 21 dager = 108.360kr

Inn bilsalg:

1 bil omsatt pr uke – 10.000kr netto pr bil
10.000kr x 4 40.000kr

Delesalg:

500kr pr dag x 21 dager 10.500kr

Totalt inn:

158.860kr

Ut verksted:

-Leie av lokaler pr mnd 19.000kr x 1,25% mva 23.750kr
-Lager 2.500kr
-Strøm/fyring/forsikring/div 10.000kr
-Finans utstyr 5.000kr
-Lønn mekaniker/teknisk leder ink sosiale utgifter 49.140kr
-Regnskap 3.500kr
-Uforutsette utgifter 6.500kr

Totalt ut verksted

100.390kr

Balanse: Inntekter   158.850kr
              -Utgifter   100.390kr
              =   58.460kr

Lnr.: 5780/17
Arkivsaksnr.: 17/1189
Arkivnøkkel.: 026 &13

Saksbehandler: BEO

Utskrift til:

HØRINGSUTTALELSE FOR PROSJEKT CONNECTED LIVING

Vedlegg:

- Høringsbrev
- Regional strategi for utvikling av fremtidens bomiljø og lokalsamfunn
- Notat: Modell for Gjøvikregion

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Utgangspunktet for prosjektet Connected Living (om moderne bosamfunn) er dei store demografiske utfordringane i vårt land og utviklinga i kommuneøkonomien. De eldste aldersgruppene øker kraftig mens de yngre er mer stabile. For Gjøvikregionen ser framskriving av folketallet at gruppa 80 år og eldre langt på veg dobler seg fram til 2040 mens veksten i gruppa yrkesaktive 20 – 66 år derimot er svært beskjeden. I 2015 er det for gruppa 67 år + i alt 3,5 yrkesaktive pr. eldre og i 2040 er forholdet redusert til 2,3. For gruppa 80 år + er tala 11,6 yrkesaktive pr. eldre i 2015 og 6,5 i 2040. Den sterke veksten i dei eldste aldersgruppene må bli ei stor utfordring i tida framover. Til fleire eldre til fleire potensielle mottakarar av offentlege tenester! Samtidig skjer det ei sentralisering som forsterker «underbemanninga» i distrikta. Når vi holder dette opp mot en generelt svakere økonomisk utvikling og store pensjonsutbetalinger, kan kommunesektorens evne til å løse nye oppgaver bli krevende. Derfor er det nødvendig å utvikle nye løysingar som reduserer presset på offentlige tenester.

På denne bakgrunn vart prosjektet sett i gang som eit tre-partsamarbeid mellom kommune, næringsliv og forskning der problemstillinga var om erfaringer fra innovasjonsarbeid i næringslivet kan gi nye impulser til offentlig sektor. Prosjektet skulle handle om å utvikle bostedsløsningar, lokalmiljø og produkt så folk kan oppretthalde helsa og være mest mulig selvhjelpende. Utvikling av nye løsningar må være et ansvar for både offentlig og privat sektor, og vi må bruke eksisterende og ny kunnskap på tvers av fagområde.

Nå foreligger forslaget til en regional strategi, som blir sendt på høyring til næringslivet, forskinga, kommunane og regionale styresmakter. (Næringslivet er svært fragmentert og

ikkje lett å nå.) Etter høyringsrunda vil strategien med eventuelle justeringar bli sendt over til kommunane for vedtak. Det er lagt opp til at vedtak vil skje i perioda juni - september.

Frist til å kome med uttale til høyringsforslaget er onsdag 31.05.17. (Strategien blir òg lagt fram som orienteringssak i regionrådet for Gjøvikregionen 12.05.17.)

Vurdering:

Connected Living er et forebyggende tiltak som kan hjelpe kommunen med noen av de store utfordringene vi har innen levekår. Det å se boligformer sammen med «helsetilstanden» til kommunen er tiltak vi må se i en sammenheng. De storfamiliene vi hadde tidligere må settes i et nytt perspektiv. Organisering av boligsituasjonen kan spare samfunnet for mye penger i tiden fremover.

Denne strategien må ses i sammenheng med arbeidet med revidering av ny kommuneplanens samfunnsdel, og forankres innen de områder der den hører hjemme. Det å løfte de tiltakene som ligger i denne strategien inn i samfunnsdelen, kan gi flere svar i forhold til de utfordringene som ligger i analysen/utfordringsbilde i planen

Hovedstrategiene i prosjektet er:

- Strategier for byer og bydeler
- Strategier for tettsteder
- Strategier for grender
- Strategisk plansamarbeid
- Strategisk arbeid for styring av arealbruken
- Retningslinjer for saksbehandling.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde formannskapet til å fatte slikt vedtak:

Innspill til høringsutkast er som følger:

-

NORDRE LAND KOMMUNE, den 02. mai 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Bente Øverby

GJØVIKREGIONEN UTVIKLING

Til høyringsinstansane
(sjå vedlagt oversikt)

Gjøvik, 27.04.2017

Høyring – Regional strategi for utvikling av bumiljø og lokalsamfunn (prosjektet Connected Living)

I samband med kommunereforma sette fylkesmannen i Oppland i gang eit nasjonalt pilotprosjekt der Gjøvikregionen fekk eit delprosjekt. Bakteppet for dette var utviklingstrekk i samfunnet som peiker på store utfordringar knytt til demografi og økonomi. Framover mot 2040 syner prognosane færre yrkesaktive og langt fleire eldre samtidig som økonomien flatar ut og globale utfordringar som klima og migrasjon blir stadig større. Dette kan kome til å gå hardt ut over evna til å halde oppe dagens velferdstenester og ikkje minst løyse nye oppgaver.

Målet med delprosjektet var å utvikle nye løysingar for arealbruk, bygg og produkt (velferdsteknologi) som kan styrke folkehelsa og redusere presset på offentlege tenester (budsjett). På denne bakgrunnen vart det etablert eit tre-partsamarbeid mellom kommunane, næringslivet og forskinga.

Det vart fyrst gjennomført eit forprosjekt som peikte på gode møteplasser som ein viktig føresetnad for at folk skal trivast, vera aktive, hjelpe kvarandre og på den måten bli sjølvhjelpne lengst mogleg. Som eit bilde på gode løysingar vart ei moderne utgave av klyngetunet overført på morgondagens boligbygging trekt fram. Deretter vart det sett i gang eit hovudprosjekt med ein visjon om at kommunane i Gjøvikregionen skal vera føregangskommunar gjennom god samfunnsplanlegging og utvikling av gode bumiljø der folk er sjølvhjelpne.

I samsvar med prosjektplan for hovudprosjektet er det utarbeidd ein modell for Gjøvikregionen, som går ut på å definere innhald (kravspesifikasjon) og beskrive planprosess for framtidig boligbygging. For å få eit grunnlag for utvikling av nye løysingar skal det utarbeidast ein regional strategi som skal vera eit felles styringsdokument (plangrunnlag) for utvikling av gode bumiljø og lokalsamfunn i kommunane. Vidare skal det etablerast eit plansamarbeid mellom næringslivet, forskinga, kommunane, fylkeskommunen og fylkesmannen.

Regional strategi for gode bumiljø og lokalsamfunn

Nå føreligg forslag til ein regional strategi, som blir sendt på høyring til næringslivet, forskinga, kommunane og regionale styresmakter. (Næringslivet er svært fragmentert og ikkje lett å nå.) Etter høyringsrunda vil strategien med eventuelle justeringar bli sendt over til kommunane for vedtak. Det er lagt opp til at vedtak vil skje i perioda juni - september.

Frist til å kome med uttale til høyringsforslaget er onsdag 31.05.17. (Strategien blir òg lagt fram som orienteringssak i regionrådet for Gjøvikregionen 12.05.17.)

I samband med høyring og behandling av strategien stiller Gjøvikregionen Utvikling gjerne opp for å orienter om forslaget. Eventuelle spørsmål kan stilast til Nils Hesthagen, tlf: 91524687 eller epost: nils@gjovikregionen.no.

Helsing

Tore-Ian Killi
Regionsjef

Nils Hesthagen
Prosjektleder

Vedlegg:

Regional strategi for utvikling av bomiljø og lokalsamfunn (utkast av 27.04.17)
Gjøvikregionmodellen (notat av 25.01.17)

Høringsinstansar:

Gjøvik kommune
Nordre Land kommune
Søndre Land kommune
Vestre Toten kommune
Østre Toten kommune
Gjøvikregionen helse- og miljøtilsyn IKS
Regionalt folkehelseforum
Fylkesmannen i Oppland
Oppland fylkeskommune
NTNU avd. Gjøvik
INN avd. Lillehammer
Østlandsforskning
GOBB
Rådgivende ingeniørers forening Hedmark og Oppland
Hedmark og Oppland arkitektforening
Teknas distriktskontor Hedmark og Oppland
NHO Innlandet

Regional strategi for utvikling av framtidens bomiljø og lokalsamfunn

Utkast 27.04.2017

Innhold

1.	BAKGRUNN.....	1
2.	GJØVIKREGIONMODELLEN.....	1
2.1.	HOVEDSTRATEGIER.....	3
A.	STRATEGIER FOR BYER OG BYDELER.....	3
B.	STRATEGIER FOR TETTSTEDER.....	4
C.	STRATEGIER FOR GRENDER.....	4
2.2.	TILTAK.....	5
A.	STRATEGISK PLANSAMARBEID.....	5
B.	STRATEGIER FOR STYRING AV AREALBRUKEN.....	6
C.	RETNINGSLINJER FOR SAKSBEHANDLINGA.....	7
3.	VEDLEGG.....	8
3.2	UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER.....	8
A.	DEMOGRAFI.....	8
B.	ØKONOMI.....	8
C.	Globale trender.....	9
D.	FOLKEHELSE OG LEVEKÅR.....	9
3.3	ANALYSE.....	10
A.	SAMFUNNSØKONOMI.....	10
B.	EGENINNSATS.....	10
C.	NYE LØSNINGER FOR BOMILJØ OG LOKALSAMFUNN.....	11

1. BAKGRUNN

Store utfordringer knyttet til utviklingstrekka i samfunnet er bakteppet for prosjektet Connected Living, der en skal sjå om erfaringer fra innovasjonsarbeid i næringslivet kan overføres til kommunesektoren. Prosjektet er en del av et nasjonalt pilotprosjekt som fylkesmannen i Oppland satte i gang i forbindelse med kommunereformarbeidet. Det ble etablert et tre-partsamarbeid mellom kommunene, næringslivet og forskninga for å drive et nyskapende utviklingsarbeid som også skal danne modell og ha overføringsverdi til andre deler av landet. Tre-partsamarbeidet ble lagt til grunn for sammensetning av styringsgruppa for prosjektet.

Det ble først gjennomført et forprosjekt der en skulle se på nye løsninger for arealbruk, bygg og produkt (velferdsteknologi), løsninger som ville styrke folkehelsa og dermed redusere presset på offentlige tjenester. Utvikling av nye løsninger ble pekt på som et ansvar for både offentlig og privat sektor. Gode møteplasser ble vurdert som en viktig forutsetning for at folk skal trives, være aktive, hjelpe hverandre og på den måten være selvhjulpne lengst mulig. Som et bilde på gode løsninger ble en moderne utgave av klyngetunet overført på morgendagens bolig- og blokkbebyggelse trukket fram.

Deretter ble det satt i gang et hovedprosjekt med en visjon om at kommunene i Gjøvikregionen skal framstå som foregangskommuner gjennom god samfunnsplanlegging og utvikling av gode bomiljø der folk er selvhjulpne.

Målsetningen uttrykker at det skal utvikles god folkehelse gjennom nye løsninger for gode bomiljø og lokalsamfunn med utbygd infrastruktur, varierte boligtyper og teknologi. Generasjonene bor om hverandre, har gode møteplasser og folk greier seg selv lengst mulig i sine egne hjem og på den måten reduserer presset på offentlige tjenester.

Prosjektet har resultert i Gjøvikregionmodellen, som beskriver nye løsninger for bomiljø og lokalsamfunn – moderne bosamfunn. Dette handler om å utvikle kvalitativt gode løsninger der folk lever gode og lange liv i fellesskap med hverandre.

For at boligutviklingen skal skje i samsvar med innholdet i Gjøvikregionmodellen må dette i prinsippet være nedfelt i kommunenes planstrategier og kommuneplaner. Fordi det er tidkrevende å revidere disse plandokumentene blir det i første omgang i stedet utarbeidet en regional strategi. I tillegg til å beskrive innhold og mulige løsninger vil planleggingsprosess og aktører være sentrale.

2. GJØVIKREGIONMODELLEN

Gjøvikregionmodellen skal erstatte den tradisjonelle boligutbyggingen av eneboliger, rekkehus og blokkleiligheter med en mer helhetlig utbygging av moderne bosamfunn som kjennetegnes av høg kvalitet. Det er neppe noe entydig bilde på hvordan framtidens bomiljø og lokalsamfunn vil sjå ut, men modellen legger til grunn at aktuelle prosjekter i alle fall må ha med elementer av teknologiske løsninger, være bygningsmessig tilpassa og ha en infrastruktur som svarer på hvorledes folk kan greie seg lengst mulig uten et offentlig

hjelpeapparat – være mest mulig selvhjulpne. Registrering av boligbyggingen vil fortelle i hvor stor grad den resulterer i moderne bosamfunn som samsvarer med modellen.

Moderne bosamfunn vil måtte utvikle seg over tid og det må være rom for diskusjon og tilpasning. Gjøvikregionmodellen skal som et utgangspunkt bygge på noen sentrale moment:

- 1) **Gode fellesskap i moderne bosamfunn der alle generasjoner bor om hverandre** – moderne klyngetun er bilde på idégrunnlaget
- 2) **Bomiljø der beboerne har gode fellesskap**, og kan hjelpe hverandre, gir en merverdi i form av sosial kontakt, livskvalitet og folkehelse
- 3) **Boligområdene har gode møte- og oppholdsplasser** som bygger på de fysiske forutsetningene på stedet – livet i og mellom husa
- 4) **Planløsninger og infrastruktur er tilpassa alle generasjoner og ulike funksjonsnivå** med tilgang på fellesrom/ fellesfunksjoner, gjesterom og velferdsteknologi (smarthus) – mindre private areal og mer fellesareal og deling
- 5) **Forholdet mellom beboerne er kjennetegna av frivillighet** der fellesgoder, hjelpsomhet og delingsøkonomi står sentralt

Møteplasser og klyngetun er sentrale begrep for utvikling av nye løsninger. Tette og desentraliserte boligformer er ikke noe nytt. Går vi tilbake i vår egen historie var klyngetunet en velkjent bosettingsmåte. Fra andre land kjenner vi landsbystrukturen. Slike eksempel kan gi inspirasjon til å utvikle konsentrerte boformer som samtidig tar vare på et desentralisert bosettingsmønster i hele regionen.

Bosamfunnene skal skape trivsel og trygghet for beboerne og unngå at det utvikles ensomhet og isolasjon. Det må derfor legges vekt på å lage møteplasser så folk kan bli kjent og dermed også kan hjelpe hverandre om det er behov for det. Da er det ikke bare husene eller leilighetene som har betydning, men at det lages helhetlige løsninger. Det er viktig med uteområder av høy kvalitet som er godt tilrettelagt for så vel barn som voksne og eldre. Gang- og sykkelvegen må kunne brukes både med trehjuls sykkel, rullski og rullator. Og det må være oppholdssteder og aktivitetsarealer, og veier og stier ut i friområde.

Boligbyggingen må planlegges for alle og være bevisst på sosioøkonomiske forhold. Boligområdene må legge til rette for god integrering og være aktuelle for folk i alle livsfaser og folk med forskjellig etnisitet og kulturbakgrunn. Ikke minst må det tenkes på hva som kan være attraktivt for barnefamilier. Bosamfunnene må ha en struktur og fleksibilitet med varierte størrelser på boligene og leilighetene som kan passe for folk i ulike livsfaser. Trivsel er viktig for alle og nettopp nærhet til og samvær med barn vil ofte være en viktig faktor for at eldre folk kan trives og bli boende i heimene sine. Samtidig er det viktig å ha sitt private husvære «å trekke seg tilbake til».

Eldre vil på samme måte være viktig for barn og barnefamilier, som både kan ønske å bidra overfor eldre og samtidig få hjelp av «reservebesteforeldre». Det vil være stor trygghet for barn og barnefamilier å ha et nærmiljø med godt voksne som bare er til stede – særlig på dagtid når foreldrene er på arbeid. Samhandling og fellesskap mellom generasjoner betyr at hverdagen kan bli enklere for alle parter og gi merverdi i form av økt livskvalitet.

3.1. HOVEDSTRATEGIER

Strategiene skal gjelde for framtidens boligbygging med uteområder og infrastruktur for alle deler av kommunene. Fordi det vil være til dels stor forskjell på boligbyggingen fra by til tettsted og grend, er det laget strategier som beskriver områdene hver for seg men som har i seg mange av de samme momentene for utbygging. Sentralt i strategiene er møteplasser, klyngetun og nærhet til forskjellig tjenestetilbud som skoler og omsorgssentre. Samlokalisering av boliger, kontorer, forretninger, offentlige tjenestetilbud m.m. er funksjoner som gir levende bomiljøer.

A. STRATEGIER FOR BYER OG BYDELER

Klyngetunet oppfattes som ensbetydende med bygder og den gamle bondekulturen. Det «moderne» klyngetunet derimot hører like mye hjemme i by og tettsted som på bygda. Kjennetegnet på «moderne klyngetun» er at **beboerne har inngang til sitt hus eller leilighet over et felles areal eller gjennom et felles rom** – som da vil være den naturlige møteplassen for beboerne. Det betyr at løsninger må kunne utvikles for blokker så vel som for småhus og eneboliger, for eksisterende bygg så vel som for nybygg.

I tillegg må **nødvendige tjenestetilbud være tilgjengelig**, slik som butikker, fritids- og kulturtilbud og kollektivtilbud. For byer og sentrumsområder bør det ikke være vanskelig å ivareta slike hensyn. Både kommunale og private utbygginger må i større grad være utgangspunktet for å utvikle lokale sentrum eller bydeler. Eksempel er skoler, barnehager, omsorgssentre og annen tjenesteyting. Her er det lokaler som kantine, gymsal, toalettanlegg og uterom som i tillegg til sitt primære formål kan **tjene som møteplass for lokalsamfunnet** og være små magneter i bydelene.

B. STRATEGIER FOR TETTSTEDER

Tettsteder har mye av de samme kjennetegnene som byer og bydeler. Dette omfatter kommunesentrum og andre større sentra i en landkommune («på landet»). Det er først og fremst en skalaforskjell der dimensjonene i et tettsted er av en helt annen størrelse enn i en by. Boligløsningene vil imidlertid være de samme – «moderne klyngetun» **der beboerne har inngang til sitt eget hus eller leilighet over et felles areal eller gjennom et felles rom**. På samme måte som i by må **nødvendig tjenestetilbud være tilgjengelig**. I mange tilfeller har tettstedene rimelige avstander til forskjellige tilbud. Både kommunale og private utbygginger må også her være utgangspunkt for å utvikle sentrum ved å nytte disse fasilitetene til sentrumsfunksjoner i tillegg til sine primære formål. Slike bygninger og uteområder vil være gode **møteplasser for lokalmiljøet**.

Et tettsted er langt mer oversiktlig enn en by eller bydel. Dette betyr at folk her som regel kjenner hverandre bedre. Mange er medlemmer i lag og foreninger som betyr at de møtes og har et utgangspunkt for å løse andre felles utfordringer sammen.

C. STRATEGIER FOR GRENDER

For grender handler det på mange måter om å gjeninnføre klyngetunet. Men det vil måtte utvikles moderne versjoner. Kjennetegnet vil også her være at **beboerne har inngang til sitt eget hus eller leilighet gjennom et felles areal eller et felles rom**. Den desentraliserte bosettingsstrukturen vil på denne måten ivaretas av husklynger utover på bygda til erstatning for spredtliggende eneboliger som er typisk for dagens bosetting. Ny avløpsteknologi kan gjøre slik utbygging enklere framover.

I grender mangler ofte forskjellige tjenestetilbud og utfordringen vil være hvordan befolkningen kan få tilgang til disse. Mye vil imidlertid kunne løses med god **tilrettelegging av kollektivtransport og felleskjøring** i privat regi. Både kommunale og private utbygginger må også her være utgangspunkt for å utvikle møteplasser. Lag og foreninger kjennetegner ofte grendene og mange steder er det **grendehus og andre forsamlingslokaler som vil være møteplasser**. Frivillighet og dugnadsånd er typiske kjennetegn for livet i mange grender.

Project: Conover Commons Architect: Ross Chapin Architects Developer: The Cottage Company Location: Redmond, WA

3.2. TILTAK

A. STRATEGISK PLANSAMARBEID

Skal det finnes gode løsninger må «alle gode krefter» mobiliseres og det må være et godt offentlig og privat samarbeid. For å styrke samarbeidet og kommunenes planlegging **etableres et bredt samarbeidsforum** mellom næringsliv, forskning, kommune og regionale myndigheter. Samarbeidsforumet skal være felles for de fem kommunene i Gjøvikregionen og komme med innspill til nye løsninger for bolig- og samfunnsutviklinga og for planprosessene i disse kommunene. Det kan også vurderes om det er hensiktsmessig å etablere selskapsformer for arbeidet med innovative plan- og boligløsninger, eventuelt kombinert med boligforvaltning.

Forumet skal **med utgangspunkt i modellen komme med innspill til kommunenes planstrategier** når kommunestyrene i starten på ny valgperiode skal gjøre vedtak om dette. Planstrategien handler om samfunnsutviklingen og beskriver kommunens strategiske valg framover. Med utgangspunkt i planstrategien utarbeides kommuneplan med både samfunnsdel og arealdel, som skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling, arealbruk – og boligbygging. Reguleringsplaner utarbeides i tråd med føringer i arealplanen. Dersom kommunene skal være foregangskommuner gjennom god samfunnsplanlegging og utvikling av gode bomiljø må forslaget til planstrategi følges opp. For å få dette til blir det viktig at samarbeidsforumet å bidrar til gode prosesser i kommunene.

Forumet skal også **vurdere om lov- og regelverk**, statlige og regionale forventninger til kommunal planlegging fremmer eller hemmer gjennomføring av strategien. Videre skal forumet **vurdere finansieringsordninger**. Særlig viktig blir det å vurdere ordninger som kan stimulere til etablering av fellesrom, fellesareal og andre fellesfunksjoner. Driften av slike fellestiltak er det rimelig dekket av bruken, men det må samtidig sikres at alle i bofellesskapet får adgang til fellesgodene så de ikke blir eksklusive for et kjøpesterkt mindretall. Fellestiltakene uttrykker selve mulighetsrommet som kjennetegner disse bosamfunnene. Det er viktig at ordningene fungerer som insitamenter til gode løsninger for framtidige bosamfunn. Kommunene har også en mulighet til å bidra gjennom bevisst bruk av midler, blant annet gjennom utbyggingsavtaler.

Organiseringen vil ha stor betydning for at dette samarbeidsforumet blir vellykket. Det er nærliggende at Gjøvikregionen Utvikling, som er regionens felles utviklingsorgan, kan være ansvarlig for å etablere og drifte et slikt forum.

B. STRATEGIER FOR STYRING AV AREALBRUKEN

De siste 10-åra har vært kjennetegnet av mange private utbyggingsområder og private reguleringsplaner. Dette betyr at det er private interesser som i stor grad har styrt arealbruken selv om det er kommunestyret som vedtar reguleringsplanene. Det ligger i sakens natur at private interesser vil være mer opptatt av bedriftsøkonomisk lønnsomhet enn kommunale interesser som favner mye breiere. Mange private aktører betyr dermed at det blir mindre rom for mer samfunnsprege hensyn. **Kommunen må gi rammer og stille krav** til planlegginga. All utbygging må ivareta behovet for offentlige rom, parker, torg og andre samfunnsfunksjoner, som er selve fundamentet i all sentrumsutvikling.

Den sterke posisjonen som private reguleringsplaner har hatt i seinere tid har også gått ut over både kapasitet og kompetanse på reguleringsarbeid i kommunene. Resultatet er at mange kommuner har kommet på etterskudd i planlegging og regulering av boligområder. **Når Gjøvikregionen skal være i førersetet for å utvikle moderne bosamfunn** må kommunene ha styring av arealbruken. Det betyr at kommunene må sørge for kapasitet og kompetanse i arealplanlegginga.

For å bidra til god areal- og utbyggingspolitikk skal det **etableres en kommunal plan- og byggesaksgruppe** i regionen. Tett og hyppig kontakt mellom fagfolkene i regionen vil bidra til å styrke både fag og kapasitet. Her må også private planleggere og utbyggere trekkes inn. I tillegg vil god kontakt mellom fagfolkene gjøre det lettere å bistå hverandre, for eksempel i en situasjon der en kommune har spesielle utfordringer med saksmengde og bemanning. Tidligere har felles planleggingskontor for å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i regionen vært vurdert, blant annet når det er ledighet i kommunale stillinger, men det har ikke blitt realisert. Et annet alternativ kan være å vurdere om en av de større kommunene kan ta på seg en ekstra kapasitet som alle skal ha del i og er med på å finansiere.

Gjøvikregionen Utvikling kan være ansvarlig for at denne gruppa kommer i virksomhet. Det forutsettes at gruppa etter hvert vil være selvgående. Det er viktig at gruppa har tett dialog med rådmennene.

C. RETNINGSLINJER FOR SAKSBEHANDLINGA

Plan- og bygningslova har en plandel med kommuneplan (samfunnsdel og arealdel) og reguleringsplan (områderegulering eller detaljregulering), og en byggesaksdel. Lova dekker et stort og komplekst område om arealbruk, bygg og anlegg. Det er lagt vekt på åpne og forutsigbare prosesser der alle som på en eller annen måte blir påvirket av planene skal ha anledning til å delta. Lova har regler og tidsfrister for å medvirke, gi uttalelser og klage på vedtak. Alt dette betyr at en plan- og byggesakprosess er både omstendelig og tidkrevende.

Sammenhengen mellom den enkelte byggesak og overordna reguleringsplan og kommuneplan blir dermed viktig for å få gode prosesser og flyt i søknadsbehandlinga. Prosessen kan lett bli ekstra omstendelig og tidkrevende dersom ikke alt går «på skinner». Det vil derfor være ei **viktig oppgave å få til så gode og enkle prosesser som mulig**. Målet skal være bedre resultat og redusert behandlingstid.

I dag er det vanlig med forhåndskonferanser og oppstartmøter både i plansaker og større byggesaker. Det er viktig at **mål og strategier i Gjøvikregionmodellen gjøres kjent så tidlig som mulig overfor planlegger og utbyggere**. I et oppstartmøte fordeles oppgaver og ansvar mellom søker og kommune i behandling av søknaden, det bestemmes hva prosessen skal omfatte, «hvem gjør hva» (inklusive søkeren) og det settes opp en tidsplan (flytskjema) for søknadsbehandlinga.

Kommunene har ansvaret for at modellen og prosedyrene i saksbehandlinga er kjent for planleggere og utbyggere. Det er utarbeidet maler og sjekklister som brukes ved forhåndskonferanser og oppstartmøter.

3. VEDLEGG

3.2 UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER

A. DEMOGRAFI

For Gjøvikregionen syner utviklinga at aldersgruppa 67 år + vil vokse fra 17,4 % i 2016 til ca. 24 % i 2040. I den yrkesaktive aldersgruppa 20 – 66 år er utviklinga motsatt. Denne gruppa vil minke fra 60,2 % i 2016 til ca. 56 % i 2040.

I samme periode vokser folketallet i Gjøvikregionen med bortimot 14 % til ca. 80 000 i 2040. For landet er veksten vel 21 % til ca. 6,3 millioner. Dette forteller at sentraliseringa øker markant.

Den kommende veksten i de eldre aldersgruppene vil skape store utfordringer for samfunnet. I dag bruker kommunene i Gjøvikregionen bortimot 40 % av budsjetta sine på pleie- og omsorgstjenester. Når det i 2040 blir nesten dobbelt så mange 80-, 90- og 100-åringer må vi regne med at potensialet for pleie- og omsorgstjenestene vil øke og trolig komme opp i godt over 50 % av kommunebudsjetta.

Likevel er utfordringene med at den yrkesaktive gruppa minker like store med tanke på finansiering av velferdsstaten og nok arbeidskraft til å dekke samfunnsoppgavene. I 2016 var det 11,8 yrkesaktive (20-66 år) pr. eldre (80 år +) mens det i 2040 bare vil være ned mot 6 yrkesaktive pr. eldre.

For vurdering av framtidig boligbehov er det interessant å sjå på hvordan husholdningene utvikler seg. Gruppa aleneboende har fra 2006 til 2016 hatt en økning på 16-17 % i Gjøvik og Vestre Toten, i Østre Toten på 11 %, i Nordre Land på 4 % og i Søndre Land nesten ingen økning. Flere analyser vil gi et mer dekkende bilde av det framtidige boligbehovet.

Gjøvik og Vestre Toten er de mest urbane kommunene i regionen. Gjøvik har 76 % av folkemengda i tettbygde strøk og Vestre Toten 72 %. Fra 2006 til 2016 har det i Gjøvik vært en økning på mer enn 5 prosentpoeng og i Vestre Toten på 4. Østre Toten og Land-kommunene har rundt 40 % av folkemengda i tettbygde strøk. Østre Toten har hatt en liten nedgang i perioda 2006 – 2016, mens Land-kommunene har hatt en svak økning. Internt i disse kommunene går sentraliseringa med andre ord saktere eller reverseres.

B. ØKONOMI

Den økonomiske veksten er i ferd med å flate ut. Oljeprisen har falt og det betyr mindre inntekter til Norge. Det vil på stutt sikt øke presset på uttak fra Oljefondet. (De framtidige generasjonene som skal nyte godt av fondet har ikke stemmerett i dag!) På lenger sikt vil Norge ha mindre penger til «alle gode formål». Skal vi holde oppe dagens velferdsnivå må vi øke inntektene fra andre kilder. Det betyr økte skatter og avgifter og mer brukerbetaling.

(Beregninger av Holmøy og Strøm, SSB 2016, viser at skatteprosenten for husholdninger på 37 må økes til 64 i 2060 dersom dagens velferdsnivå skal opprettholdes.) Samtidig blir det færre yrkesaktive til å gjøre jobbene, det blir større konkurranse om arbeidskrafta som vil være kostnadsdrivende – også for pleie- og omsorgssektoren.

Kommunene har i tillegg store pensjonsutfordringer, som er ei tikkende bombe i kommunebudsjetta. Vi må bare slå fast at det i framtida blir mindre til fordeling og større konkurranse om de godene samfunnet kan gi. Oppgaver må kuttet eller nivået på ytelsene må senkes. – Å få pastaen inn att på tuba er imidlertid en vanskelig øvelse.

C. GLOBALE TRENDER

Klima og migrasjon er to internasjonale saker som framover ser ut til å skape store utfordringer. I tillegg er den politiske himmelen internasjonalt i det siste prega av flere urolige skyer.

Både klima og migrasjon må vi regne med vil slå ulikt ut på kort og lenger sikt. På kort sikt vil både grønt skifte og flyktningestrøm føre til en kostnadsøkning og ytterligere press også på kommuneøkonomien. Men på lenger sikt må vi kunne håpe og tru dette kan åpne for nye muligheter med nye virksomheter og arbeidsplasser.

Den teknologiske utviklinga kommer med stadig nye løsninger som fører til store endringer. Dette skaper store utfordringer men åpner også for store muligheter og kan bl.a. bidra til å dekke noe av et kommende arbeidskraftbehov.

D. FOLKEHELSE OG LEVEKÅR

Østlandsforskning gjennomførte i 2013 og 2014 den største folkehelse- og levekårsundersøkelsen (ØF-NOTAT 09/2014) noensinne i Oppland fylke. Bakgrunnen for undersøkelsen var at Oppland fylkeskommune ønsket å få mer kunnskap om hvordan det er å leve og bo i Oppland. Her tas med noen funn i Gjøvikregionen som har særlig relevans til problemstillinger rundt framtidens bomiljø og lokalsamfunn.

Undersøkelsen viser at folk sjelden opplever ensomhet. Bortimot 90 % sier at de har venner som kan gi hjelp når de trenger det. Det oppleves også et ganske sterkt fellesskap med de som bor i samme nabolag. I Gjøvik og Vestre Toten er det rundt 45 % som sier de føler et sterkt fellesskap med nabolaget, mens det i de andre kommunene er det mellom 50 og 60 %. Når noe skal gjøres svarer bortimot 50 % at det er lett å få med folk i nabolaget. Her er ikke forskjellene mellom kommunene så store.

Undersøkelsen viser at interessen for eneboliger er synkende mens den er økende for leiligheter og i noen grad rekkehus. Videre viser undersøkelsen en økende interesse for sentrumsnære boliger og minkende interesse for nærhet til natur. Holdningene til å eie boligen er dominerende. Det er flere enn de som eier boligen sin i dag som sier det er viktig å eie.

3.3 ANALYSE

De utviklingstrekka som er beskrevet gir et tydelig signal om at vi framover må yte mer til fellesskapet enn vi gjør i dag. Dette kan gjøres på ulike måter – enten gjennom å yte en større økonomisk innsats og/eller en større egeninnsats.

A. SAMFUNNSØKONOMI

Når oljeprisen synker og inntektene til landet minker må dette kompenseres dersom vi skal holde oppe samme velferdsnivå som vi har i dag.

Det viktigste virkemiddelet styresmaktene har til å finansiere samfunnsoppgaver er skatt. Men det må kraftfulle tiltak til for å dekke tapte oljeinntekter. Produktivitetskommissjonen refererer utregninger som viser at dagens skatteprosent for husholdninger på 37 % må økes til 64 % i 2060 dersom vi skal opprettholde samme velferdsnivå som i dag. (Holmøy og Strøm 2016.) Det høres krevende ut.

Økning i avgifter og brukerbetaling vil også være aktuelle virkemiddel for å finansiere velferdsgodene.

En god del av dagens pensjonister har stor betalingsevne. Vi må derfor regne med at kjøp av private tjenester vil få større omfang, særlig dersom offentlige velferdstilbud etter hvert blir redusert som følge av økonomiske innstramninger. Dette vil samtidig være et insitament for utvikling av nye tilbud med nye arbeidsplasser og et sterkere offentlig og privat samarbeid. Men dersom den økonomiske utviklinga blir svakere er det mer tvilsomt om framtidens pensjonister vil få like god råd som dagens. Da vil behovet for nye løsninger øke.

B. EGENINNSATS

Selv med økt skatt, økte avgifter, økt brukerbetaling og mer kjøp av private tjenester, er det likevel spørsmål om vi greier å løse det framtidige behovet for tjenester. Hvordan kan vi i så fall greie å fyller det gapet som ikke blir dekt?

Slike framtidsutsikter taler for at den enkelte må yte en større egeninnsats. Det handler om å ta større ansvar for seg selv – greie seg lengst mulig uten hjelp fra det offentlige. Det betyr at vi også i større grad må hjelpe hverandre. Skal vi få det til må vi ha møteplasser så vi blir kjent med hverandre. Da kan vi i neste omgang også være i stand til å hjelpe. Møteplasser blir skapt i gode bomiljø der alle generasjoner bor om hverandre, der det er liv og røre og trivelig å oppholde seg.

Dette handler om utvikling av boligløsninger, lokalmiljø og produkter så folk kan få en god folkehelse og være mest mulig selvhjulpne. Utvikling av nye løsninger må være et ansvar for alle – både offentlig og privat sektor, og det må nyttes eksisterende og ny kunnskap på tvers av fagområder. Samfunnet må utvikles mer i retning av et fellesskapsamfunn med stor frivillighet og brei deltagelse fra innbyggerne.

Norge er kjent for dugnadsånd og mange former for samarbeidstiltak. Delingsøkonomi er eksempel på slike tiltak, og framover blir det viktig å stimulere utvikling av en delingskultur på stadig nye områder.

I undersøkelsen om folkehelse og levekår sier bortimot 90 % i Gjøvikregionen at de i stor grad får hjelp av venner når de trenger det. Imidlertid er det bare halvparten som sier de har en sterk fellesskapsfølelse med de som bor i nabolaget.

C. NYE LØSNINGER FOR BOMILJØ OG LOKALSAMFUNN

Spørsmålet blir om våre bomiljø og lokalsamfunn er lagt til rette slik at folk kan være mest mulig selvhjulpne?

I ulike livsfaser kan familie, venner og naboer bistå med mindre eller større oppgaver før det offentlige hjelpeapparatet eventuelt må trå til. Forutsetningen for at naboer kan hjelpe til er om dagens boformer er laga slik at folk lett kan møtes og få sosial omgang med hverandre?

Det klassiske bildet på dagens boligmiljø er blokker med nakne trappopp ganger og korridorer uten møteplasser, og eneboliger og villaer med separate innkjøringer og uten fellesareal. Det betyr at de som bor i samme boligkompleks eller nabolag ofte får liten eller ingen kontakt og blir kanskje ikke kjent med hverandre. Dermed er det lite insitant til noen form for fellesskap og det blir et dårlig grunnlag for å hjelpe hverandre eller lage felles løsninger.

Dagens boliger blir bygd med universell utforming og livsløpsstandard. Dette er ikke tilstrekkelig. Helhetlige og bærekraftige løsninger krever bomiljø og lokalsamfunn der generasjonene bor om hverandre. I dag ser vi tendens til at det er godt voksne, til dels eldre, som etablerer seg i bysentrum. Dette handler sikkert i noen grad om boligpriser. Vi må derfor utvikle boliger som både har en pris og løsninger som er interessante for barnefamilier så vel som for de som er godt voksne og eldre. Dette krever effektiv arealutnyttelse som betyr en nødvendig grad av tetthet med tilbud av varierende boligstørrelser og kvalitet, og som kan skape interesse blant folk i ulike livsfaser.

I tillegg må det være nærhet til nødvendige tjenestetilbud som butikker, fritids- og kulturtilbud og kollektive transporttilbud. Institusjoner som skoler, barnehager, omsorgssenter bør kunne benyttes som utgangspunkt for å utvikle lokale sentrum både i bydeler og på bygda. Her er det fasiliteter som kantine, gymsal, toalettanlegg m.m. som kan tjene som møteplass for lokalmiljøet i tillegg til sitt primære formål.

I Norge eier så mange som 77 % av husholdningene boligene sin selv i motsetning til mange andre land der det er mer vanlig å leie. Imidlertid forteller aktører i boligmarkedet om økende interesse for å leie boliger, og det kan kanskje bidra til større variasjon i boligmassa?

Undersøkelsen om folkehelse og levekår viser at det i Gjøvikregionen er økende interesse for leiligheter, i noen grad rekkehus og sentrumsnære boliger.

NOTAT

MODELL FOR GJØVIKREGIONEN

Prosjektet Connected Living – gode fellesskap – moderne busamfunn – offentleg og private samarbeid

1. Bakgrunn

Utgangspunktet for prosjektet Connected Living (om moderne busamfunn) er dei store demografiske utfordringane i vårt land og utviklinga i kommuneøkonomien. Dei eldste aldersgruppene aukar kraftig medan dei yngre er meir stabile. For Gjøvikregionen syner framskriving av folketalet at gruppa 80 år og eldre langt på veg doblar seg fram til 2040 medan veksten i gruppa yrkesaktive 20 – 66 år derimot er svært beskjeden. I 2015 er det for gruppa 67 år + i alt 3,5 yrkesaktive pr. eldre og i 2040 er forholdet redusert til 2,3. For gruppa 80 år + er tala 11,6 yrkesaktive pr. eldre i 2015 og 6,5 i 2040. Den sterke veksten i dei eldste aldersgruppene må bli ei stor utfordring i tida framover. Til fleire eldre til fleire potensielle mottakarar av offentlege tenester! Samtidig skjer det ei sentralisering som forsterkar «underbemanninga» i distrikta. Når vi held dette opp mot ei generell svakare økonomisk utvikling og store pensjonsutbetalingar, kan kommunesektorens evne til å løyse nye oppgaver bli krevjande. Derfor er det nødvendig å utvikle nye løysingar som reduserer presset på offentlege tenester.

På denne bakgrunn vart prosjektet sett i gang som eit tre-partsamarbeid mellom kommune, næringsliv og forskning der problemstillinga var om erfaringar frå innovasjonsarbeid i næringslivet kan gje nye impulsar til offentleg sektor. Prosjektet skulle handle om å utvikle bustadløysingar, lokalmiljø og produkt så folk kan oppretthalde helsa og vera mest mogleg sjølvhjelpne. Utvikling av nye løysingar må vera eit ansvar for både offentleg og privat sektor, og det må nyttast eksisterande og ny kunnskap på tvers av fagområde.

I forprosjektet vart gode møteplassar der folk blir kjent så dei kan hjelpe kvarandre trekt fram som ein viktig føresetnad for å kunne vera sjølvhjelpne lengst mogleg. Det vart peika på at eit bilde på utvikling av nye løysingar kan vera korleis det gamle klyngetunet kan overførast på moderne bustadfelt og bustadblokker.

HelseOmsorg21 peikar på potensialet i å utvikle ei «førebyggjande næring». (HelseOmsorg21 er ein nasjonal forskings- og innovasjonsstrategi der målet er å bidra til ei kunnskapsbasert

helse- og omsorgsteneste kjenneteikna av kvalitet, pasienttryggleik og effektive tenester.) Bygg21 konkluderer med at byggenæringa har for svak innovasjonstakt og må styrke konkurransekrafta. Det er grunn til å rekne med at ein framtidig boliggetterspørsel vil handle like mykje om «helsebygg» som «energibbygg» i dag. (Bygg21 er eit samarbeid mellom byggenæringa og styresmaktene for å heve byggenæringas innovasjonsevne, produktivitet, berekraft og evne til å dele kunnskap og erfaringer.)

2. Connected Living (moderne busamfunn)

På bakgrunn av dei store, framtidige samfunnsutfordringane vart som nemnt prosjektet etablert og har fått namnet Connected Living (moderne busamfunn). Det er eit nyskapande samarbeid mellom næringsliv, kommunar og forskingsmiljø om å utvikle framtidias bumiljø og lokalsamfunn for å oppnå ei betre folkehelse der folk er mest mogleg sjølvhjelpne.

Det er sett opp følgjande visjon, målsetjing og tiltak for prosjektet:

Visjon:

Kommunane i Gjøvikregionen skal framstå som føregangskommunar gjennom god samfunnsplanlegging og utvikling av gode bumiljø der folk er sjølvhjelpne. Visjonen (hovudtrekka) skal vera nedfelt i kommunanes planstrategiar og aktuelle planar, og det skal etablerast eit plansamarbeid mellom næringsliv, forskingsmiljø, kommune og andre offentlege instansar.

Målsetjing:

Det skal utviklast god folkehelse gjennom nye løysingar for gode lokalsamfunn med utbygd infrastruktur og bumiljø med bustadtyper og produkt der generasjonane bur om kvarandre, har gode møteplassar og greier seg sjølve lengst mogleg i sine eigne heimar og på den måten reduserer presset på offentlege tenester. Prosjektet skal danne modell og vera overførbart.

Tiltak:

1. Utarbeide ein modell – Gjøvikregionmodellen
2. Etablere planleggingsgruppe med representantar for næringsliv, forskning og offentlig forvaltning
3. Eksempla frå forprosjektet skal vera referanseprosjekt
4. Avdekke eventuelle manglar i eksisterande lov- og regelverk
5. Etablere ei kompetanseklynge med vekt på næringslivet for å utvikle framtidige buformer og bustadtyper
6. Bruke ny kunnskap og kombinere kunnskap frå ulike fagområde for å nå målsetjinga i prosjektet

3. Utviklingsområde

I forprosjektet var det trekt fram tre utviklingsområde, som kvar for seg er viktig for å skape nye løysingar:

3.1 Hjelpemiddel (velferdsteknologi)

Bustader blir i dag universelt utforma og det har vorte meir og meir vanleg å planleggje **løysingar med livsløpstandard. Det må dessutan vera lagt til rette for bruk av aktuelle** hjelpemiddel av ulike slag og bustadene må vera utforma og organisert i samsvar med dette.

3.2 Bumiljøet (bygningar, leilegheiter)

Bumiljøet blir stort sett planlagt for den enkelte brukar (enkeltperson eller familie). Det er i liten grad tenkt på felles funksjonar som fellesrom, fellesareal og møteplassar for dei som bur i eit bustadkompleks eller i eit nabolag. Dette gjeld både for einebustader, rekkjehus og blokker.

3.3 Utemiljøet (uteområde, infrastruktur, kollektivtilbod)

Uteområda har i stor grad vore dominert av å planleggje trafikkkløysingar for gåande, syklende og køyrande, og for oppstillingsplassar av transportmidlar. Dessutan har det vore planlagt område for uteaktivitetar. Det gjeld i fyrste rekkje leikeområde for born, men etterkvart har uteopphaldsområde generelt fått større merksemd – kanskje særleg i byar og tettstader.

4. Framtidas bumiljø og lokalsamfunn

Framtidas bumiljø og lokalsamfunn handlar om samfunnsutvikling i vid forstand og inkluderer alle tre utviklingsområde som er nemnt over.

Nye bustader blir i dag universelt utforma og laga med livsløpstandard. Framtidas bustader må òg inkludere smarthusteknologi for å gjera kommunikasjon mellom bebuar, familie, venner og offentlege instansar så enkel som mogleg og situasjonen for den enkelte så trygg som mogleg.

Ikkje minst må framtida handle om korleis bumiljø fungerer og om lokalsamfunn er eigna til å møte utfordringar som vi ser vil kome. Framtidige utfordringar vil krevje nye løysingar. Eit tydeleg signal om det er den demografiske utviklinga med dobbelt så mange på 80 år og eldre når vi kjem til 2040 samtidig som økonomien ser ut til å flate ut. Dette fortel at vi blir nøydd til å yte meir til fellesskapet. Det kan gjerast på mange måtar, bl.a. med auka skatt, meir brukarbetaling, større eigeninnsats, meir frivillig arbeid – både organisert og uorganisert, større ansvar for oss sjølve. Kanskje vil busetjing og integrering av innvandrarar vera sentralt for å utvikle nye løysingar, både gjennom tilbod om arbeidskraft og med impulsar frå andre kulturar og tradisjonar?

Spørsmålet om korleis vi skal ta større ansvar sjølve og greie oss betre peikar på korleis vi bur og lever. Vi må sjå på om dagens buform legg til rette for at vi kan vera mest mogleg sjølvhjelpne. Særleg gjeld det etterkvart som vi blir eldre eller når funksjonsevna av ulike grunnar blir redusert.

Når vi skal vera mest mogleg sjølvhjelpne kjem spørsmålet kor lenge vi kan greie det? Noko av svaret vil vera at vi kan vera sjølvhjelpne lengre med å hjelpe kvarandre – med til dømes

småærend, enkeltoppgaver og ikkje minst selskap. Naboar kan på same måte som familie og venner ofte bistå før det offentlege hjelpeapparatet må trå til når nokon får vanskar med å greie seg sjølv. Føresetnaden for å hjelpe er at vi kjenner kvarandres situasjon. Da er det nødvendig å treffast så vi kan utvikle sosial omgang med kvarandre.

Eit kjenneteikn på dagens buformer er at det i liten grad er laga møteplassar. Det klassiske bildet på dagens bustadmiljø er blokker med nakne trappeoppgangar og korridorar utan møteplassar, og einebustader og villaer med separate innkøyringar og utan fellesareal. Det betyr at dei som bur i same bustadkompleks eller nabolag ofte får liten eller ingen kontakt og blir ikkje kjent med kvarandre. Dermed er det lite insitament til noko form for fellesskap og det blir eit dårleg grunnlag for å hjelpe kvarandre eller lage felles løysingar.

Sjølv om bustader i dag stort sett blir bygd for heile livsløp er erfaringane at det er utfordrande å få barnefamiliar interessert i hus og leilegheiter i sentrumsområde. Derfor må det planleggjast slik at generasjonane kan bu om kvarandre og bumiljøa må gjerast interessante for folk i alle livsfaser. Ikkje minst må det tenkjast på kva som kan vera attraktivt for barnefamiliar. Trivsel er viktig for alle og nettopp nærleik til og samvær med barn vil ofte òg vera ein viktig faktor for at eldre folk kan trivast og bli buande i heimane sine.

Og motsett vil eldre ofte vera viktig for barn og barnefamiliar, som både kan ynskje å bidra overfor eldre og samtidig få hjelp av «reservebesteforeldre» når dei biologiske besteforeldra bur langt unna. Det vil vera stor tryggleik for barn og barnefamiliar å ha eit nærmiljø med godt vaksne som berre er til stades – særleg på dagtid når barneforeldra er på arbeid. Dessutan kan eldre òg bidra med sine erfaringar på mange område, t.d. som leksehjelp. Samhandling mellom generasjonar betyr at kvardagen kan bli enklare for alle partar og gje ein meirverdi i form av auka livskvalitet. Samtidig vil slikt samkvem motverke einsemd og ha positiv effekt for den psykiske helsa.

Nettopp poenget med at det er viktig at ulike generasjonar bur ved sida av kvarandre peikar på at det ikkje berre er bustaden, huset eller leilegheita som har betydning. Det blir heilt avgjerande korleis området rundt – infrastruktur og utemiljø, er lagt til rette for så vel barn som vaksne og eldre. Dette kan illustrerast med at gang- og sykkelvegen må kunne brukast både med trehjulssyssel, rulleski og rullator. Det må lagast løysingar for god sambruk så ein unngår interessekonflikt.

Dessutan må det vera leikeareal og boltre seg på for dei minste barna. For større barn må det vera ballplassar og aktivitetsplassar, og for ungdom og vaksne må det vera lettvindt å kome seg ut på stigar og vegar til nærliggjande friområde. Fysisk aktivitet er grunnlaget for god folkehelse som er avgjerande for at folk skal vera mest mogleg sjølvhjelpne livet ut.

I tillegg til dette vil nærleik til nødvendige tenestetilbod som butikkar, fritids- og kulturtilbod og kollektive transporttilbod vera viktig. For byar og sentrumsområde bør det ikkje vera så vanskeleg å ivareta slike omsyn. Skular, og kanskje barnehagar, bør i større grad vera utgangspunktet for å utvikle lokale sentrum både i bydelar og på bygda. Her er det fasilitetar

som kantine, gymsal, toalettanlegg m.m. som kan tene som møteplass for lokalmiljøet i tillegg til sitt primære føremål.

Men kva med den spreidde og desentraliserte busetjingsstrukturen som kjenneteiknar både Gjøvikregionen og landet elles? Tette og desentraliserte busetjingsformer er ikkje noko nytt. Går vi attende i vår eige historie var klyngetunet ein velkjent busetjingsmåte. Ser vi utanom vårt eige land kjenner vi landsbystrukturen frå lenger sør i Europa. Dette og andre døme frå eige og andre land kan gje inspirasjon til å utvikle konsentrerte buformer over heile landet som samtidig tek vare på eit desentralisert busetjingsmønster. Eit «moderne» klyngetun må like gjerne kunne byggjast i byar og tettbygde strok som på bygda – med blokker så vel som småhus. Ei slik utvikling betyr at det ikkje lenger blir bygd enkelthus som ligg heilt for seg sjølv og langt unna anna busetjing.

5. Gjøvikregionmodellen

Det fyrste tiltaket er å beskrive Gjøvikregionmodellen. Modellen skal definere kva vi forstår med moderne busamfunn (Connected Living), dvs. beskrive innhaldet og lage ein kravspek. I tillegg skal modellen beskrive planleggingsprosessen og kven som bør vera deltakarar i prosessen.

5.1. Innhald/ kravspek

Aktuelle prosjekt, det moderne klyngetunet, kan vera både blokker og eineboligar med mellomliggjande variantar. Og det kan vera ombygging av eksisterande bygg så vel som nye. Leilegheitene og boligane må ikkje berre vera universelt utforma med livsløpstandard, men må òg liggje i forkant med sikte på å ta i bruk teknologiske hjelpemidlar av alle slag. Det vil vera alt frå låsesystem til mange slags sensorar til – you name it! Velferdsteknologien er i rask utvikling, det gjeld både teknologiske løysingar og det gjeld etiske og juridiske spørsmål rundt bruken av teknologiske hjelpemidlar som sensorar, GPS m.m.

Eit bustadkompleks må leggje til rette for at det blir liv mellom boligane. Det er nødvendig å skape gode møteplassar og opphaldsplassar lokalt i og rundt blokkene/ husa. Dette gjeld oppgangar og korridorar i blokkene og det gjeld korleis gatestruktur og grønstruktur blir utforma og bunde saman med området rundt. Kanskje skal inngangen til leilegheitene eller husa derfor gå gjennom eit fellesrom eller eit fellesareal? Blokker gjer det mogleg å byggje takterrassar, som òg kan vera gode møteplassar. Ei slik løysing vil måtte kome i staden for private takterrassar. Private terrassar kan inngå som ein del av planløysinga for leilegheitene på det enkelte etasjeplan, og det kan kanskje gjera det meir interessant å lage takterrassar som fellesareal for heile blokka?

Rombehovet folk har vil variere med livsfasar. I ein familie der ungane har flytta ut vil noko av rombehovet ikkje lenger vera av permanent karakter, t.d. ekstra gjesterom eller større opphaldsrom og stover. I blokker og bustadkompleks med definerte fellesfunksjonar bør det

vera mogleg å lage fellesrom for å dekkje meir temporære behov. Kanskje kan det òg vera mogleg i strok med eineboligar der det kan vera bygg og anlegg med fellesfunksjonar, eller der privatboligar har ein utleigedel med tanke på behov i nabolaget.

Buområda skal vera kjenneteikna av fellesareal, fellesrom og møteplassar. Privatareala vil vera mindre og for eldre vil husa og leilegheitene ha færre rom. Det blir meir deling, og delingsøkonomi vil kjenneteikne moderne busamfunn. Bustandard vil i stor grad bli erstatta av buverdi – verdiar som livskvalitet, trivsel, samvær og å hjelpe kvarandre.

I dag ser vi òg at det er aktuelt med oppsøkjande tenestetilbod, t.d. fysikalsk behandling, kroppspleie, frisør m.m. Dette stiller krav til utforming og plass i nye hus og leilegheiter. Kanskje kan eit betre alternativ vera å lage fellesrom for å dekkje slike behov? Finansiering av fellesareal og fellesrom, både investering og drift, er ei sak for seg. Kanskje kan eventuelle behandlingsrom gjelde for fleire enn berre dei som bur i blokka eller bustadkomplekset? Og kanskje kan slike fasilitetar òg vera eit ansvar for aktuelle fagmiljø, offentlege og/ eller private?

Så langt det er mogleg blir det i dag tenkt heile livsløpet når det blir planlagt hus og leilegheiter. I nye bustadkompleks er det kanskje mogleg å tenkje dette på andre måtar slik at ulike husvære er planlagt for ulike livsfasar. Kanskje kan ein tenkje seg eit opplegg der ein byter leilegheit/ hus ved overgang til ei ny livsfase? Kan det vera mogleg å kjøpe leilegheit/ hus med bytterett til ei anna leilegheit/ hus som er planlagt for ei anna livsfase? Eller er dette spørsmål som marknaden skal ta seg av?

Det kan tenkjast at det vil vera lettare å få til slike løysingar med utleigeleilegheiter. Norge er kjent for at folk eig husværet sitt, i motsetning til mange andre land der folk i stor grad leiger. Kanskje vil behovet for å skifte husvære når ei ny livsfase nærmar seg skape større interesse for utleigeboligar? Det vil vera viktig å få kartlagt interessa for ulike løysingar for folk i ulike livsfaser.

Det er neppe nokon eintydig definisjon av moderne busamfunn og Connected Living-konseptet, men aktuelle prosjekt må i alle fall ha i seg element av teknologiske løysingar, vera bygningsmessig tilpassa og ha ein infrastruktur som svarar på korleis folk kan greie seg lengst mogleg utan hjelp frå hjelpeapparatet – vera sjølvhjelpne. Det vil vera viktig å få i gang forskingsoppgaver om slike spørsmål.

Moderne busamfunn vil måtte utvikle seg over tid og det må vera rom for diskusjon og tilpassing. Som eit utgangspunkt blir det foreslått at innhald og kravspek for eit moderne busamfunn i Gjøvikregionen byggjer på følgjande moment:

1. Gode fellesskap i moderne busamfunn der alle generasjonar bur om kvarandre er bilde på idégrunnlaget (moderne klyngetun)

2. Bumiljøet der bebuarane har gode fellesskap og kan hjelpe kvarandre gjev ein meirverdi i form av sosial kontakt, livskvalitet og folkehelse
3. Buområda har gode møte- og opphaldsplassar som byggjer på dei fysiske føresetnadene på staden – livet i og mellom husa
4. Planløyningar og infrastruktur er tilpassa alle generasjonar og ulike funksjonsnivå med tilgang på fellesrom/ fellesfunksjonar, gjesterom og moderne velferdsteknologi – mindre private areal og meir fellesareal og deling
5. Forholdet mellom bebuarane er kjenneteikna av frivilligheit der fellesgode, hjelpsomheit og delingsøkonomi står sentralt

5.2. Virkemiddel

Folks haldningar til nye løysingar står sentralt for å utvikle moderne busamfunn. Ein må gå ut frå at haldningar til nye løysingar vil modnast etter kvart som kommunane får stadig større utfordringar med å dekkje behovet for tenester. Pleie- og omsorgstenester utgjer nå bortimot 40 % av kommunebudsjetta. Dette vil måtte auke betydeleg med dobbelt så mange 80-, 90- og 100-åringar. I tillegg kjem hjelpetrengande i gruppa under 67 år, som har hatt største kostnadsveksten dei siste åra. Eit bilde på kostnadene for kommunane i Gjøvikregionen er heimeteneste på bortimot ¼ mill. kroner pr. mottakar og godt over 1 mill. kroner pr. sjukeheimplass.

Desse tala illustrerer med all tydelegheit at det vil vera store gevinstar med å finne løysingar der folk kan greie seg lengst mogleg med eige hjelp. I andre land er det døme på blanding av studentleilegheiter og eldreleilegheiter i same bustadkompleks. Dei store kostnadene til heimeteneste og institusjonsplassar bør gjera det interessant for kommunane å lage støtteordningar som stimulerer etablering av nye måtar å bu og leva på – nye busamfunn.

Kommunale ordningar kan til dømes vera økonomisk støtte, reduserte tomteprisar, redusert eigedomsskatt (for ei periode), fortrinnsrett til attraktive tomter ved etablering av moderne busamfunn.

Husbanken har ordningar som legg til rette for offentleg og privat samarbeid (OPS-ordningar) gjennom tilvisingsavtaler der ein kommune får tilvisingsrett for inntil 40 % av leilegheitene til ein privat utbyggjar mot at utbyggjaren får ekstra langsiktig lån i Husbanken. Kommunale boligstiftelsar har tilgang på tilsvarande låneordning.

I tillegg bør det vera aktuelt å drøfte ei prøveordning med finansieringsstøtte gjennom Husbanken for bygging av moderne busamfunn i samsvar med Gjøvikregionmodellen. Dette kan gjelde finansiering av hus/ leilegheit, og det kan gjelde finansiering av fellestiltak (fellesrom og fellesareal).

Når eit område skal byggjast ut blir det som regel inngått ei utbyggingsavtale mellom utbyggjar og kommune om bygging av infrastrukturen i området. Dette kan dreie seg om betydelege beløp som i neste omgang blir lagt inn i prisen på leilegheitene. Det bør vera

aktuelt å drøfte gunstige finansieringsordningar med staten (Kommunaldepartementet/ Husbanken) for utbygging av infrastruktur i boligfelt som byggjer på Gjøvikregionmodellen.

5.3. Planoversikt

Det er laga stutte omtalar av plandokumenta som er beskrivi i plan- og bygningslova og av relevansen til moderne busamfunn i kommunanes plandokument.

A. Generelt om plan- og bygningslova (pbl)

Pbl beskriv planar og planprosessar. Formålet til lova legg vekt på

- Berekraftig utvikling
- Opne og føreseielege prosessar
- Medverknad
- Universell utforming
- Samordning av oppgaver
- Forsvarleg utføring

For regionale planar, kommuneplanar og enkelte reguleringsplanar skal det utarbeidast planprogram ved varsel om oppstart. Planprogrammet skal gjera greie for formålet med planarbeidet, fristar, deltakarar, opplegg for medverknad, behov for utgreiingar m.m.

Statlege og regionale styresmakter og andre kommunar kan fremje motsegn til eit planforslag. Dersom kommunen ikkje vil ta omsyn til motsegna skal det som regel meklast mellom partane. Det er vanleg at fylkesmannen er meklingsinstans. Fører ikkje mekinga fram avgjer departementet om motsegna skal takast til følgje og planen endrast.

B. Planstrategi og kommuneplanar

Kommunane skal vedta ein kommunal planstrategi knytt til samfunnsutvikling og kommunens planbehov i perioda. Formålet med planstrategien er å setja søkeljoset på kva for planoppgaver kommunen bør starte opp eller vidareføre i perioda. Kommunen har plikt til å utarbeide planstrategi i kvar valperiode og seinast eit år etter at kommunestyret er konstituert.

Bygd på denne planstrategien skal kommunane ha ein kommuneplan med ein samfunnsdel og ein arealdel. Kommuneplanen skal ha ein årleg handlingsplan. Det er vanleg at økonomiplanen inngår i handlingsplanen.

Planforslaget skal sendast på høyring og leggjast ut til offentleg ettersyn i minst 6 veker før kommunestyret gjer vedtak.

Kommuneplanens samfunnsdel handlar om dei langsiktige utfordringane for kommunen og vurdering av strategiar for utviklinga. Planen skal fortelja korleis kommunens mål og

strategiar skal gjennomførast i kommunal regi og om medverknad frå andre offentlege instansar og frå private.

Kommuneplanens arealdel skal gjelde for heile kommunen og syne samanhangen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Arealdelen skal syne hovudtrekka i arealdisponeringa, rammer for nye tiltak og arealformåla. Kommuneplanens arealdel fastset framtidig arealbruk og er med kommunestyrets vedtak bindande for nye og utviding av eksisterande tiltak.

C. Plansamarbeid mellom regionar og kommunar samt interkommunalt samarbeid

To eller fleire kommunar kan samarbeide om planoppgaver. For å ivareta nasjonale og regionale omsyn kan departementet påleggje kommunar å bli med i samarbeidet. For slikt plansamarbeid gjeld reglane for den plantype det blir samarbeidd om.

D. Planstatus i kommunane

I det følgjande er det sett på relevansen til samarbeid om moderne busamfunn (Connected Living) i planstrategien og kommuneplanen i dei respektive kommunane.

Ei slik samanlikning er krevjande av fleire grunnar. For det fyrste kan det vera ulike meiningar om korleis moderne busamfunn skal definerast og for det andre må det som er skrivi i planstrategi og kommuneplan til ein viss grad tolkast. Det er òg utfordrande å gjera vurderingane stutt utan å gjera nokon urett. Likevel er relevansen til moderne busamfunn i plandokumenta vesentleg dersom visjonen i prosjektet skal følgjast opp.

Gjøvik

Planstrategi 2016 -2019

Planstrategien beskriv sentrale utviklingstrekk og utfordringar med påfølgjande prioritering av politikkområde og vurdering av planleggingsbehov.

Blant utviklingstrekk er befolkningsutvikling og demografi samt eldrebølgja trekt fram, men er ikkje prioritert å ha noko planleggingsbehov. Innan helse og omsorg er eldrebølgja og bruk av ny velferdsteknologi nemnt som aktuelle tema for planleggingsbehov. Desse vurderingane har relasjon til Connected Living-tankesettet utan at det er peikt på samanhangen.

Kommuneøkonomien er ikkje omtala.

Kommuneplanen

Samfunnsdelen skal ha ein full gjennomgang i kommunestyreperioda. For arealdelen er det avgrensa behov for større endringar. Gjeldande kommuneplan har gode arealreserver for boligbygging. Det blir peikt på at boligbygginga må sjåast i samanheng med utarbeiding av boligpolitisk plan. Det er ikkje sagt noko meir om kva denne planen skal innehalde, til dømes om det kan vera rom for å vurdere ulike former for moderne busamfunn ?

Nordre Land

Planstrategi 2012 - 2016

Planstrategien peikar på politikkområde der det er behov for ekstra analyser. Blant anna er demografi samt folkehelse og levekårsutfordringar peikt på som to viktige politikkområde. Busetjing i grendene, innvandring, relativt fleire eldre og folkehelseproblematikk er trekt fram utan at planbehov er nærare vurdert. På desse områda kan ein sjå samband til Connected Living-tankegangen utan at samanhengen er uttrykt. Kommuneøkonomien er ikkje omtala.

Kommuneplanen

Det er planlagt oppstart av samfunnsdelen på nyåret i 2017. Arealdelen skal vidareførast i kommunevalperioda.

Søndre Land

Planstrategi 2016 – 2019

Planstrategien beskriv utfordringar og vurderingar av planbehov samla. I omtale av bl.a. befolkningas trivsel, helse og livsstil er det peikt på tilrettelegging for «gode val» og livsmeistring. Etablering av møteplassar og stimulering til frivillig arbeid er nemnt som positive tiltak for å betre folks helse. I omtale av befolkningsutvikling og busetjingsmønster er det peikt på eit variert butilbod med leilegheiter, rekkjehus og einbustader, fortetting og utviding av eksisterande buområde og prioritering av sentrumsutvikling og sentrumsnær bustadbygging. Dette er vurderingar som samsvarar godt med Connected Living-tankegangen. Kommuneøkonomien er ikkje omtala.

Kommuneplanen

Samfunnsdelen vart vedteke i 2014 og blir vidareført utan endring. Arealdelen er frå 2016 og vil heller ikkje bli endra i planperioda. I perioda skal det utarbeidast boligsosial handlingsplan, plan for tettstadutvikling i Hov, reguleringsplanar for tre bustadområde. Her ser vi Connected Living-tankegangen i målformuleringar og planbehov.

Vestre Toten

Planstrategi 2016 – 2019

Planstrategien beskriv sentrale utviklingstrekk og utfordringar med påfølgjande prioriteringar og vurdering av planoppgaver.

Blant utviklingstrekk er utfordringar i folkehelse, i befolkningsutvikling og demografi med eldrebølgje og i kommuneøkonomi trekt fram. Utfordringane er ikkje prioritert med eigne planoppgaver, men prioriteringane kan ein sjå samsvarar med Connected Living-tankestet. Under folkehelse er det peikt på tema som tryggleik og omsorg, universell utforming og forebygging/ aktivisering.

Kommuneplanen

Det er ikkje behov for ny revisjon av samfunnsdelen.

Det er heller ikkje behov for full revisjon av arealdelen. Arealbehovet kan i stor grad dekkjast innan område som er regulert. Connected Living-tankegangen finn vi att både i samfunnsdelen og i mål om å vidareutvikle gode grender og tettstader og om å fremja helsevenleg, miljøvenleg og kostnadseffektiv utbygging.

For tema og sektorplanar er det bl.a. peikt på behov for ny boligsosial handlingsplan og plan for omsorgsavdelinga.

Østre Toten

Planstrategi 2016 – 2019

Planstrategien beskriv utviklingstrekk og utfordringar. Bl.a. er befolkningsutvikling og demografi, folkehelse og stadutvikling for trivsel og helse, kommune 3.0 (fellesskapskommunen) og ny velferd trekt fram. Det er peikt på planbehov innan folkehelse, boligpolitikk og ny velferd. Fleire område samsvarar med Connected Living-tankegangen. I boligsosial handlingsplan, som vart vedteke i 2016, kjem òg samanhengen fram. Kommuneøkonomien er ikkje omtala.

Kommuneplanen

Samfunnsdelen er revidert i 2016 med siktemål om å skape eit lokalsamfunn med gode bumiljø, der både fysiske omgjevnader og arena for samkvem er vektlagt. Eit overordna plangrep er at kommunen skal vidareutvikle bukviljetane sine. Folkehelse og boligpolitikk er to viktige tema. Arealdelen er planlagt revidert i 2017.

Oppsummering av planstatus i kommunane

Relevansen til samarbeid om moderne busamfunn (Connected Living – samarbeid om private og offentlege velferdstenester) i dei kommunale plandokumenta er meir eller mindre til stades. Men samanhengen er til dels utydeleg, særleg gjeld det Gjøvik og Nordre Land. Det vil vera behov for å revidere planstrategiar og kommuneplanar for å følgje opp visjonen om at kommunane i Gjøvikregionen skal framstå som føregangskommunar.

E. Reguleringsplanar

Reguleringsplan skal utarbeidast for område i kommunen som er bestemt av lova eller kommuneplanens arealdel. Det blir bl.a. kravd reguleringsplan for større bygge- og anleggstiltak. Reguleringsplan kan utarbeidast som områderegulering eller som detaljregulering avhengig av krav i overordna planar. Når reguleringsarbeidet blir sett i gang skal offentlege instansar og andre interesserte som dette vedkjem varslast. For det enkelte planarbeid skal det utarbeidast planprogram.

Planforslaget skal sendast på høyring og leggjast ut til offentleg ettersyn i minst 6 veker før kommunestyret gjer vedtak.

Ein reguleringsplan fastset framtidig arealbruk og er med kommunestyrets vedtak bindande for nye og utviding av eksisterande tiltak.

F. Dispensasjon

Det er høve til å dispensere frå plankravet. Dispensasjonssøknader vil i prinsippet følgje same prosess som behandling av planar.

Naboar skal varslast og regionale og statlege styresmakter skal få høve til å uttale seg innan ei frist som vanlegvis er minst 3 veker.

G. Reguleringsforslag og byggesøknad

Dersom det er formålstenleg kan byggesøknad og forslag til reguleringsplan behandlast felles. I slike tilfelle gjeld same fristar som for reguleringsplan.

5.4. Planprosess

I tillegg til innhald og konsept skal modellen beskrive planleggingsprosess og relevante aktørar i prosessen. Det er konstatert at planstrategiar og kommuneplanar må reviderast dersom visjonen om at «kommunane i Gjøvikregionen skal framstå som føregangskommunar gjennom god samfunnsplanlegging og utvikling av gode bumiljø der folk er sjølvhjelpne» skal følgjast opp. I tillegg skal det «etablerast eit plansamarbeid mellom næringsliv, forskingsmiljø, kommune og andre offentlege instansar».

Å revidere planstrategiar og kommuneplanar er ganske tidkrevjande prosessar. I staden blir det foreslått å utarbeide ein regional strategi for utvikling av moderne busamfunn. I tillegg blir det foreslått at kommunane må ha (ta att) styringa av arealbruken og lage retningslinjer for saksbehandlinga:

1) Regional strategi

Eit alternativ til å revidere planstrategiar og kommuneplanar er å utarbeide eit felles regionalt dokument. Eit slikt dokument kan lagast både som ein regional plan og som ein regional strategi. Formålet med eit slikt dokument vil vera at kommunane får felles plangrunnlag for utvikling av moderne busamfunn (Connected Living) og å bevisstgjera dei på behovet for å utvikle nye løysingar som beskrivi i kapittel 5.1. Samtidig vil eit regionalt dokument synleggjera at kommunane i Gjøvikregionen framstår som føregangskommunar!

Det blir foreslått eit felles strategidokument for Gjøvikregionen:

- ⇒ Utarbeide ein regional strategi for moderne busamfunn i Gjøvikregionen
- ⇒ Strategien skal byggje på innhald og kravspek for moderne busamfunn

- ⇒ Etablere eit plansamarbeid for arbeidet med den regionale strategien der ordførarane og rådmennene (kommunane) saman med representantar for næringslivet, forskinga, fylkesmannen og fylkeskommunen er styringsgruppe (gruppa bør byggje på plangruppa for å få kontinuitet i arbeidet)

2) Kommunal styring av arealbruken

Ein regional strategi for utvikling av moderne busamfunn vil vera eit overordna styringsdokument som kommunane skal byggje boligpolitikken sin på. Den enkelte kommune må på si side leggje dokumentet til grunn for så vel kommuneplanens arealdel som reguleringsplanar, som er juridisk bindande dokument.

Den seinare tida har vore kjenneteikna av mange private utbyggingsområde og private reguleringsplanar. Dette betyr at det er private interesser som i stor grad har styrt arealbruken sjølv om det er kommunestyret som vedtek reguleringsplanane. Det ligg i sakens natur at private interesser vil vera meir prega av profittmotiv enn kommunale interesser. Dermed blir det mindre rom for meir samfunnsprege oppgaver. Den sterke posisjonen som private reguleringsplanar har hatt i seinare tid har òg gått ut over både kapasitet og kompetanse på reguleringsarbeidet i kommunane. Resultatet er at mange kommunar har kome på etterskot i planlegging og regulering av boligområde. Skal Gjøvikregionen vera i førarsetet for å utvikle konseptet om moderne busamfunn må kommunane ha styringa av arealbruken. Det betyr at kommunane må byggje opp kapasitet og kompetanse i arealplanlegging.

Det blir foreslått at kommunane må sørgje for å ha ei aktiv rolle med arealbruken:

- ⇒ Byggje opp tilstrekkeleg kapasitet og kompetanse i arealplanlegging
- ⇒ Styring med utarbeidinga av reguleringsplanar for nye boligområde
- ⇒ Felles planleggingskontor vil sikre kompetanse og kapasitet ved ledigheit i stillingar
- ⇒ Forum for private utbyggjarar og kommunale planleggjarar for å skape godt grunnlag for arealpolitikken

3) Retningslinjer for saksbehandlinga

Plan- og bygningslova skal dekkje eit stort og komplekst område om arealbruk, bygg og anlegg. Det er lagt vekt på opne og føreseielege prosessar der alle som på ein eller annan måte blir påverka av planane skal ha høve til å medvirke. Lova har reglar og tidsfrister for å gje uttale og klage på vedtak. Alt dette betyr at ein plan- og byggjeprosess er både omstendeleg og tidkrevjande. Prosessen kan lett bli ekstra tidkrevjande dersom ikkje alt går «på skinner». Det vil derfor vera ei viktig oppgåve å forenkle prosessane mest mogleg.

I dag er det ofte vanleg å ha førehandskonferansar både når det gjeld plansaker og byggjesaker. Det er dessutan vanleg med oppstartmøte i plansaker. Det blir foreslått å stramme opp saksbehandlinga med retningslinjer som skal trekkje søkjaren inn i behandlinga og forenkle planprosessane. Målet skal vera betre resultat og redusert behandlingstid:

- ⇒ Det skal sendast svar på søknaden i løpet av ei veke
- ⇒ Saman med svaret skal det kallast inn til «planmøte» for å klarleggje om søknaden er fullstendig og definere «alle partar» som skal involverast (jf. oppstartmøte)
- ⇒ «Planmøtet» skal bestemme kva prosessen skal omfatte, «kven gjer kva» (inklusive søkjaren) og setja opp ein tidsplan (flytskjema) for søknadsbehandlinga

⇒ Når «alle partar» er involvert frå starten er målet å redusere behandlingstida

Behandling i Formannskapet:

Forslag fra ordfører Ola T. Dokken:
Saken utsettes.

AVSTEMMING:

I Ordfører Ola T. Dokkens forslag enstemmig vedtatt.

Innstilling/Vedtak:

Saken utsettes.

Lnr.: 2935/17
Arkivsaksnr.: 17/594
Arkivnøkkel.: H43

Saksbehandler: JSN

Utskrift til:

ENDRING AV ORGANISASJONSMODELL FOR GJØVIK KRISESENTER

Sammendrag:

Forslag til samarbeidsavtale mellom kommunene Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten, Østre Toten og Gjøvik kommune om etablering av et vertskommunesamarbeid om krisesentertjenester etter Kommunelovens § 28-1 b, godkjennes. Det forutsettes at alle samarbeidskommunene nevnt i pkt 1, godkjenner forslag til avtale og delegerer myndighet til å treffe nødvendige administrative avgjørelser på samarbeidskommunens vegne til vertskommunen, Gjøvik kommune.

Vedlegg:

Fagrapport – endring av organisasjonsmodell
Forslag til Samarbeidsavtale – Felles krisesenter i Gjøvikregionen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Bakgrunn

Lov om kommunale krisesentertilbud trådte i kraft 1. januar 2010. I loven er kommunene pålagt å gi et likeverdig krisesentertilbud til kvinner, menn og barn. Krisesenterloven inneholder krav om *ei heilskapleg oppfølging gjennom samordning av tiltak mellom krisesentertilbudet og andre delar av tenesteapparatet* og at denne oppfølgingen kan samordnes gjennom bruk av individuell plan. Dette kravet om samordning og samarbeid er også nedfelt i lovgrunnlaget for andre tjenester som kommunen har ansvar for som i sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og barnevernsloven. Det er etter loven opp til kommunene selv hvordan denne samordningen og samarbeidet konkret skal organiseres.

Dagens organisering av krisesenteret

Kommunestyrene i Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten, Nordre Land og Søndre Land kommuner godkjente høsten 2011 en selskapsavtale for Gjøvik Krisesenter IKS som grunnlag for et samarbeid om denne tjenesten. Gjøvik Krisesenter IKS er lokalisert i Gjøvik kommune. Kommunestyrene i de fem samarbeidskommunene vedtok høsten 2016 å bygge nye lokaler for Krisesenteret i regi av Gjøvik Boligstiftelse. Nye lokaler er planlagt å kunne tas i bruk i 2018.

Utredning av omorganisering av Gjøvik Kriesesenter IKS

Rådmannsutvalget i Gjøvikregionen (RUG) vedtok i møte 30.09.16 å få utredet en omorganisering av kriesesenteret fra et IKS til et vertskommunesamarbeid med Gjøvik kommune som vertskommune. Rådmannsutvalgets vedtok følgende mandat for arbeidet: *Det skal utarbeides en fagrapport som beskriver forutsetningene for og konsekvensene av å endre organisasjonsmodell for Gjøvik Kriesesenter fra et IKS til et vertskommunesamarbeid, jf Kommunelovens § 28 a, b og e. Gjøvik kommune skal være vertskommune.*

Fagrapporten skal inneholde

- *en beskrivelse av formell prosess og forslag til prosedyre/framdriftsplan*
- *forslag til samarbeidsavtale*
- *administrative konsekvenser, HR, regnskap, pensjonsforpliktelser, mm*
- *en beskrivelse av personmessige konsekvenser og forhold, med tilhørende prosedyrer, som må ivaretas ved en omorganisering til vertskommune*
- *konsekvenser for økonomistyring, herunder evt behov for endring i styringsmodell og rutiner*

Avgrensning

- *Utredningen skal ikke omhandle kriesesenterets lokalisering, indre organisering, tjenestetilbud og drift*
- *En omorganisering skal ikke medføre behov for endring av de økonomiske rammene for senterets drift*
- *Nåværende modell for kostnadsfordeling/finansiering videreføres*

Spesialrådgiver Aasbjørn Pålshaugen, Gjøvik kommune har vært ansvarlig for utredningen og rapportert til RUG v/rådmann Arne Skogsbakken og rådmann Magnus Mathisen for vertskommunen. Ansvarlige og berørte parter i forhold til Gjøvik kriesesenter IKS og kommunene for øvrig har vært involvert og trukket inn i arbeidet.

Om organisasjonsmodell

De lovfestede modellene for interkommunalt samarbeid omfatter i tillegg til vertskommunemodellen og IKS, samkommune, § 27 styre og AS. I denne saken er et administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 28-1b aktuelt som et alternativ til dagens IKS-modell.

Selskapsformen IKS ble i sin tid (IKS-loven av 29. januar 1999 nr. 6) utviklet for samarbeid om oppgaver av *mer forretningspreget karakter*. IKS-modellen innebærer at kommunenes ansvar og innflytelse er noe begrenset og kommunens administrative rolle noe svekket, da linjen går direkte fra kommunestyret til representantskapet. I et IKS vil de ansatte være ansatt i selskapet.

Styringsmodell ved IKS:

Kommunestyre ⇒ Representantskap ⇒ Styre ⇒ Daglig leder

Styringsmodell ved vertskommunesamarbeid:

Kommunestyre ⇒ Rådmann ⇒ Tjenesteleder e.l.

Et hovedformål med etableringen av vertskommunemodellen (Tatt inn i kap 5 i kommuneloven fra 1. januar 2007), var å tilby en mer hensiktsmessig lovregulering av interkommunalt samarbeid om de lovpålagte og *mer individrettede tjenestene* som innebærer mer eller mindre grad av offentlig myndighetsutøvelse. De ansatte vil i denne modellen være ansatt i vertskommunen.

Fra utredningen

Rapporten fra utredningen beskriver noen sentrale forutsetninger for og konsekvenser av å endre organisasjonsmodell for Gjøvik Krisesenter fra et IKS til et vertskommunesamarbeid med Gjøvik kommune som vertskommune, jfr. Kommunelovens § 28 a, b og e.

De formelle hovedpunktene i en slik endringsprosess vil være

- Kommunestyrene inngår en samarbeidsavtale i hht krav i KL § 28 e om vertskommunesamarbeid, herunder tidspunkt for iverksettelse.
- Kommunestyrene gir sin rådmann instruks om å delegere sin kompetanse til å treffe vedtak i enkeltsaker til rådmannen i vertskommunen på de områder det skal samarbeides om. I tillegg bør kommunestyrene delegere til rådmannen å utforme andre bestemmelser utover minimumskravene som kan bidra til å gjøre samarbeidet best mulig, f.eks. retningslinjer og rutiner for ulike deler av samhandlingen mellom deltakerkommunene.
- Representantskapet behandler oppløsning av Gjøvik Krisesenter IKS.
- De ansatte i Gjøvik Krisesenter IKS tilbys overføring til Gjøvik kommune i hht reglene/prosedyrene som er nedfelt i AML § 16 om arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse.
- De ulike avtaler Gjøvik Krisesenter IKS har vedr pensjon, forsikring, regnskapsføring, revisjon, bankforbindelse, etc. gjennomgås/avvikles og implementeres i størst mulig grad i vertskommunens administrative systemer, rutiner og portefølje.
- Gjøvik kommune som vertskommune orienterer fylkesmannen ved å oversende kopi av samarbeidsavtalen.
- Deltakerkommunene har ansvar for tilstrekkelig informasjon til sine innbyggere og organisasjoner om endringen og tjenesten.

Om samarbeidsavtalen

For et vertskommunesamarbeid skal det i hht kommunelovens § 28-1 e, opprettes en skriftlig samarbeidsavtale. I kommuneloven er det fastsatt at en slik avtale som et minimum skal inneholde bestemmelser om:

- Deltakere og hvem som er vertskommune
- Hvilke oppgaver og hvilken avgjørelsesmyndighet som legges til vertskommunen
- Tidspunktet for overføring av oppgaver og avgjørelsesmyndighet
- Underretning til deltakerne om vedtak som treffes i vertskommunen
- Det økonomiske oppgjøret mellom samarbeidskommunene og vertskommunen
- Nærmere regler for uttreden og avvikling av samarbeidet
- Annet som etter lov krever avtale.

Samarbeidsavtalene som inngås mellom den enkelte deltakerkommune og vertskommunen i et administrativt vertskommunesamarbeid, vil være *bilaterale*. Dette i motsetning til vertskommune med nemnd der avtalen må være *felles* for alle deltakerne. Det betyr at det i denne saken må inngås *separate* avtaler mellom hver enkelt deltaker og vertskommunen, men disse kan likevel være likelydende.

Dersom samarbeidsavtalene senere skal endres på noen av *de lovfestede punktene*, må kommunestyret i den enkelte deltakerkommune vedta dette.

Samarbeidsavtalen vil utgjøre grunnlaget for samarbeidet. Kommunene står derfor fritt til også å regulere *andre forhold* enn det som følger av loven. Slike bestemmelser kan for eksempel omhandle retningslinjer og rutiner for ulike deler av samhandlingen mellom deltakerkommunene.

Slike *andre forhold* som blir regulert i samarbeidsavtalen kan kommunestyrene på ordinær måte delegerer til rådmennene i deltakerkommunene å utforme eller endre. Dette vil kunne bidra til å gjøre samarbeidet mer smidig.

Andre forhold

Utover det som evt. måtte bli regulert i samarbeidsavtalen, vil Gjøvik kommune som vertskommune ha den alminnelige styringsrett som arbeidsgiver. Samarbeidskommunene kan ikke gi retningslinjer for organisering av arbeidet, gi instruksjoner eller på annen måte gripe inn på en måte som kommer i strid med dette.

Et vertskommunesamarbeid er en del av virksomheten til den kommunen som er vertskommune for samarbeidet. Kontrollutvalget i (verts)kommunen skal derfor etter de vanlige reglene i kommuneloven § 77 føre løpende tilsyn også med den delen av virksomheten i kommunen som dreier seg om saker som er delegert fra de andre kommunene i samarbeidet.

I et vertskommunesamarbeid, der vertskommunen etter avtale og delegering skal stå for den aktuelle tjenesten, skal på samme måte, statlig tilsyn og eventuelle pålegg rettes mot vertskommunen.

Om oppløsning av Gjøvik Krisesenter IKS

Oppløsning av selskapet er regulert i «Selskapsavtale Gjøvik Krisesenter IKS § 13». Her heter det:

Oppløsning av selskapet kan vedtas av representantskapet med $\frac{3}{4}$ flertall av representantskapets medlemmer. Blir det ikke flertall for oppløsning kan saken kreves behandlet på nytt representantskap der det kreves $\frac{3}{4}$ flertall blant de frammøtte representanter. Ved oppløsning kan selskapets midler etter vedtak i representantskapet tilfalle lokal forankret organisasjon som prioriterer arbeidet for samme målgruppe.

Administrative prosesser og tilpasninger i vertskommunen

Gjøvik kommune vil som vertskommune få ansvar for prosessen med å gjennomføre overføring av ansatte. Overføringen forutsettes gjennomført ihht reglene i AML § 16 om ansattes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse.

Gjøvik kommune vil som vertskommune få ansvaret for å implementere Gjøvik Krisesenter som en virksomhet i kommunens organisasjon og administrative portefølje, herunder de nødvendige prosesser knyttet til avtaler og økonomiske forhold som blir påvirket ved endring av organisasjonsmodell.

Administrative kostnader

I mandatet er det forutsatt at

en omorganisering skal ikke medføre behov for endring av de økonomiske rammene for senterets drift

Det er imidlertid behov for å foreta en gjennomgang av de administrative kostnadene som belastes vertskommunen etter overgang til en vertskommunemodell og innarbeide disse i økonomioppgjøret. Dette er imidlertid kostnader som i all hovedsak dekkes innen dagens økonomiske rammer som f.eks. regnskapsførsel, dagens pensjonskostnader, forsikringer etc. men som må tilpasses kostnadsnivået etter overgangen til kommunale ordninger.

En endelig vurdering av de ulike elementene og i hvilken grad dette påvirker de økonomiske rammene, bør avventes til prosessen med overføring av de ansatte er gjennomført. Herunder konsekvensene av de nødvendige avklaringene i hht AML § 16. En foreløpig gjennomgang og analyse av de økonomiske konsekvensene av omorganiseringen, viser at det vil kunne bli en relativt beskjeden merutgift for kommunene, i hovedsak knyttet til pensjon.

Når de nye lokalitetene tas i bruk, vil det også være behov for å innarbeide de tilhørende kostnadene i det økonomiske oppgjøret mellom samarbeidskommunene og vertskommunen.

Forslag til samarbeidsavtale

I vedlagte forslag til samarbeidsavtale er inntatt de bestemmelser loven fastsetter. Avtalen bygger på nåværende selskapsavtale og det er i pkt 7 tatt inn bestemmelser om samarbeid og et samarbeidsråd som erstatter dagens kontaktmøter og deler av representantskapets oppgaver.

Det vises for øvrig til vedlagte forslag til samarbeidsavtale. Forslaget er likelydende for alle samarbeidskommunene.

Vurdering:

Til grunn for rådmannsutvalgets vedtak om å utrede organiseringsform for krisesenteret lå bl.a. den økte økonomiske forpliktelsen og de øvrige endringer i forutsetninger som følge av kommunestyrenes vedtak om etablering av nye lokaler for krisesenteret. I tillegg ble behovet for tett og nær kontakt med det øvrige kommunale tjenesteapparatet slik det framgår av loven, vektlagt.

Gjøvik Krisesenter IKS uttrykker også i sin årsrapport for 2015 et ønske om i økt grad å bli integrert i den lokale tiltakskjeden rundt personer som er utsatt for vold i nære relasjoner. Det påpekes videre at dersom kommunene skal kunne oppfylle lovens krav må det øvrige hjelpeapparatet sterkere på banen.

Det er etter loven opp til kommunene selv hvordan denne samordningen og samarbeidet konkret skal organiseres. Rådmannsutvalget mener en slik samordning av tjenester kan bli bedre i varetatt ved at krisesentertjenesten knyttes sterkere til kommunene og organiseres som en del av det helhetlige kommunale tjenesteapparatet.

Interkommunalt samarbeid om tjenesten kan etter avtale etableres på frivillig grunnlag med hjemmel i flere lover. Formålet med samarbeidet er av betydning for valg av samarbeidsmodell.

Vertskommunemodellen er utviklet for denne type tjeneste og sikrer en hensiktsmessig lovregulering av interkommunalt samarbeid om slike lovpålagte og *individrettede tjenester*, samtidig som den ivaretar demokratiske og rettssikkerhetsmessige hensyn. Modellen vurderes av rådmannsutvalget som enklere og mer oversiktlig enn IKS-modellen.

Vertskommunen vil være ansvarlig, mens deltagerkommunene delegerer myndighet, kjøper tjenester og har en kontroll-/tilsynsfunksjon med virksomheten. Deltagerkommunenes innflytelse og innsyn i driften sikres gjennom en samarbeidsavtale.

Rådmannsutvalget har på denne bakgrunn konkludert med å anbefale at Gjøvik Krisesenter IKS avvikles og at tjenesten videreføres i et administrativt vertskommunesamarbeid med Gjøvik kommune som vertskommune, etter § 28 b i kommuneloven.

Omorganiseringen håndteres som en virksomhetsoverdragelse. De ansattes rettigheter vil dermed bli håndtert i henhold til arbeidsmiljølovens *Kapittel 16. Arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse*.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde Formannskapet til å legge saken fram for Kommunestyret med slikt forslag til vedtak:

1. Forslag til samarbeidsavtale mellom kommunene Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten, Østre Toten og Gjøvik kommune om etablering av et vertskommunesamarbeid

om krisesentertjenester etter Kommunelovens § 28-1 b, godkjennes. Det forutsettes at alle samarbeidskommunene nevnt i pkt 1, godkjenner forslag til avtale og delegerer myndighet til å treffe nødvendige administrative avgjørelser på samarbeidskommunens vegne til vertskommunen, Gjøvik kommune.

NORDRE LAND KOMMUNE, den 14. mars 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Lnr.: 5212/17
Arkivsaksnr.: 17/1095
Arkivnøkkel.: 026 &01

Saksbehandler: JSN

Utskrift til:

AKSJONÆRAVTALE TOPRO AS

Sammendrag:

Kommunestyret vedtar foreliggende utkast til aksjonæravtale for Topro AS

Vedlegg:

Utkast til aksjonæravtale

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

De kommunale og fylkeskommunale eierne i Topro AS har over lang tid hatt som tema at inngåelse av en aksjonæravtale.

Det foreliggende utkastet er utarbeidet av rådmannsutvalget i Gjøvikregionen, og ordfører- og rådmannsmøtet har sluttet seg til at det kan fremlegges til behandling i kommunestyrene. Administrasjonen i Oppland fylkeskommune har også opplyst at utkastet vil bli lagt fram til politisk behandling i fylkeskommunen.

Det pågår også for tiden et arbeid med utarbeidelse av reviderte vedtekter for Topro AS og datterselskapene. Rådmannen har hatt møte med styreleder for å sikre at det er sammenheng mellom utkastet til eierstrategi og det som så langt er gjort knyttet til vedtekter.

Vurdering:

Utkastet til aksjonæravtale stemmer godt overens med prinsippene i den felles eierskapspolitikken for kommunene i Gjøvikregionen. Rådmannen oppfatter i den forbindelse at utkastet til aksjonæravtale i praksis oppfyller forutsetningen fra eierskapspolitikken om utarbeidelse av selskapsvise eierstrategier.

I utkastet til aksjonæravtale er det bl.a. lagt vekt på det regionale utviklingsperspektivet og lokaliseringen i Gjøvikregionen. Dette mener rådmannen er viktig også for Søndre Land kommune.

Etter omorganiseringen av Topro AS, framstår selskapet nå som et konsern med en kommersielt orientert del (Topro Industri AS) og en mer tradisjonell attføringsdel (Topro Kompetanse AS). Aksjonæravtalen legger spesielt vekt på attføringsdelen, noe rådmannen finner riktig utfra et perspektiv på hva som er et naturlig kommunalt eierskap.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde Formannskapet til å legge saken fram for Kommunestyret med slikt forslag til vedtak:

Kommunestyret vedtar foreliggende utkast til aksjonæravtale for Topro AS

NORDRE LAND KOMMUNE, den 24. april 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

AKSJONÆRAVTALE

---

mellom følgende aksjonærer
i Topro AS, organisasjonsnummer 913 916 344

- a) Gjøvik kommune, organisasjonsnummer 940 155 223
- b) Oppland fylkeskommune, organisasjonsnummer 961 382 335
- c) Søndre Land kommune, organisasjonsnummer 961 381 630
- d) Vestre Toten kommune, organisasjonsnummer 971 028 300
- e) Østre Toten kommune, organisasjonsnummer 964 949 859
- f) Nordre Land kommune, organisasjonsnummer 861 381 722

(i fellesskap heretter benevnt aksjonæren/aksjonærene/aksjonærer),

er i dag inngått følgende avtale (benevnt som avtale) om aksjeinnhav og samarbeid knyttet til utøvelsen av sitt eierskap i Topro AS (benevnt som selskapet)

1. Bakgrunn for avtalen

Avtalen er inngått for å tydeliggjøre hva de offentlige eierne i selskapet i fellesskap vil med sitt eierskap. I avtalen fastlegges og reguleres prinsipper i utøvelsen av eierskapet i tråd med denne felles viljen. Dette vil gi retning og forutsigbarhet for styre og daglig ledelse av selskapet

Aksjonærene er enige om at eierskapet skal bygge på langsiktighet. Det legges i den sammenheng til grunn at selskapet gjennom sine datterselskaper vektlegger opprettholdelse og videreutvikling av et slagkraftig kompetansemiljø som et nyttig virkemiddel i et regionalt utviklingsperspektiv. Aksjonærene er opptatt av selskapets lokalisering i Gjøvikregionen, de arbeidsplasser og kompetansemiljø selskapet representerer og den funksjon selskapet – og datterselskapet Topro Kompetanse AS – har for yrkeskvalifisering i regionen. Aksjonærene vil tilstrebe å stå samlet hvis selskapets grunnlag trues/ændres ut fra disse hensyn.

Selskapet vil måtte påregne endrede rammebetingelser over tid. De offentlige eiernes eierskap i selskapet har så langt i hovedsak vært samfunnspolitisk begrunnet. Endrede rammebetingelser kan, primært for datterselskapenes del, betinge endret eierskap, eiersammensetning og mer fleksibel og tilgjengelig kapitalstruktur. Avtalen er også begrunnet i disse forhold.

Samfunnsansvar skal legges til grunn i aksjonærenes eierskap. Samfunnsansvar omfatter bl.a. hensynet til lokalsamfunn, ansatte, miljø, menneskerettigheter, etikk, likestilling, lønns- og bonusordninger mv.

Det er spesielt viktig for aksjonærene gjennom eierskapet å bidra til å gi et best mulig tilbud til mennesker som trenger et tilrettelagt tilbud om attføring. Aksjonærene legger til grunn at selskapet søker å ivareta dette gjennom eierstyringen av datterselskapene og ved å ta ut de konserninterne synergieffekter som er mulige innenfor statlige rammebetingelser.

2. Aksjonærsammensetning

Aksjonærenes langsiktighet og vilje til løpende å bidra til utvikling av selskapet, tydeliggjøres ved at aksjonærene, samt potensielle fremtidige nye offentlige eiere, forpliktes til å forbli eiere i avtaleperioden, jf. etterfølgende pkt. 9. Det åpnes likevel for endring og omdisponering av eierandeler, forutsatt at dette skjer i tråd med aksjonæravtalens bestemmelser.

Eventuell endringer i rammebetingelser, kommersielle forhold e.l. som betinger en mer fleksibel og tilgjengelig kapitalstruktur, kan utløse behov for endring i eiersammensetning i datterselskaper. Dette kan enten skje ved nedsalg fra selskapets side eller ved emisjoner. Nye eiere til datterselskaper skal primært søkes gjennom rettede emisjoner mot relevant aktør.

Aksjonærene er enige om at de lojalt vil føre forhandlinger om de justeringer som måtte kreves i denne avtalen på grunn av forandring i innbyrdes forhold mellom aksjonærene eller i eiersammensetning i datterselskaper.

Uavhengig av ovennevnte skal endringer i aksjonærsammensetningen ikke skje i et slikt omfang, eller på en slik måte, at selskapets samlede eierandeler i datterselskaper innenfor attføringsområdet reduseres til mindre enn 2/3.

3. Generalforsamling

På generalforsamlingen skal hver aksjonær kunne stemme for alle sine aksjer. Vedtak og stemmegivning på generalforsamlingen og ellers treffes i samsvar med reglene i aksjeloven, og i tråd med bestemmelser og formål i aksjonæravtalen.

Det forutsettes at aksjonærene bare nekter å medvirke til beslutninger dersom det foreligger saklig grunn

4. Styret

Aksjonærene er samstemt i ønsket om at styret skal sammensettes ut fra at det er et kollegialt organ, og at medlemmene bør utfylle hverandre kompetansemessig. Aksjonærene skal samlet ha en aktiv dialog med selskapets valgkomité.

5. Overdragelse av aksjer

Salg eller annen form for overdragelse av aksjer kan kun skje innenfor rammen av de begrensninger som følger av selskapets vedtekter. Ved enhver overdragelse av aksjer har aksjonærene gjensidig forkjøpsrett. Forkjøpsretten gjelder proratarisk i forhold til aksjonærenes eierandel. Den aksjonær som ønsker å selge deler av sin aksjepost, skal sende skriftlig melding til de andre aksjonærene med opplysning om hvor mange aksjer som ønskes solgt og hvilken pris som forlanges for aksjene. Den aksjonær som mottar tilbudet har en frist på 1 måned til å ta stilling til om tilbudet aksepteres. Hvis tilbudet ikke aksepteres etter at denne prosedyren er fulgt, kan den aksjonær som ønsker å selge sine aksjer gå ut i det åpne marked for salg av aksjene. Aksjelovens regler og selskapets vedtekter om aksjenes omsettelighet gjelder for dette salget, selv om tilbudet om kjøp av aksjer er avslått i henhold til det ovenstående.

6. Utbytte

Dagens regelverk for attføringsbedrifter gir ikke adgang til å dele ut utbytte. Siden verdiene i selskapet er skapt under dette regelverket, er oppfatningen at det heller ikke vil være adgang til utbytte herfra. Endres regelverket, eller det på annet vis klargjøres at det er mulig å betale utbytte, er aksjonærene enige om at man – sammen med selskapets øvrige aksjonærer – skal ta sikte på å utarbeide en utbyttepolitikk for selskapet.

7. Mislighold

Dersom en av aksjonærene opptrer i strid med bestemmelsene i denne avtalen, kan de øvrige aksjonærene, etter skriftlig påkrav, kreve innløsning eller tilbakesalg av den misligholdende aksjonærs aksjer. Det er en forutsetning at avtalebruddet er av vesentlig betydning for de øvrige aksjonærene og/eller selskapet, og at den misligholdende aksjonær, etter skriftlig begjæring, er gitt anledning til umiddelbar retting av det aktuelle forholdet.

Krav om innløsning p.g.a. ovennevnte omstendigheter skal skje senest innen 6 måneder etter at retting er begjært. I motsatt fall vurderes forholdet som akseptert. Den misligholdende part er i tilfelle slik oppsigelse forpliktet til proratarisk å selge sine aksjer til de gjenværende aksjonærer til aksjenes pålydende, og de gjenværende aksjonærer har rett, men ikke plikt, til å kjøpe aksjene. Alternativt kan selskapet selv kjøpe egne aksjer, eller aksjene kan innløses innenfor lovens rammer. Eventuelt erstatningskrav mot den misligholdende aksjonær kan motregnes i aksjonærens krav på oppgjør for aksjene.

8. Konfidensialitet

Aksjonærene forplikter seg til ikke å la utenforstående få kjennskap til informasjon og kunnskap om selskapet i den grad dette kan være til skade for selskapet. Forpliktelsen om konfidensialitet kan likevel ikke under noen omstendighet strekke seg lenger enn hva som er tillatt innenfor rammen av norsk lov.

9. Avtaleperiode — oppsigelse

Denne avtalen gjelder uten oppsigelse fra den er undertegnet av samtlige aksjonærer til og med 5 år. Avtalen forlenges deretter med 3 år om gangen om den ikke sies opp av en aksjonær senest 6 måneder før vedkommende avtaleperiodes utløp. Oppsigelse skal skje skriftlig og skal sendes alle de øvrige aksjonærene.

Aksjonær som sier opp avtalen, skal samtidig tilby sine aksjer i selskapet til innløsning av de gjenværende aksjonærene i henhold til bestemmelsene om innløsning foran. Dersom de øvrige aksjonærene avstår fra å utøve rett til innløsning, kan den tilbydende aksjonær gå ut i det åpne markedet. Det samme gjelder dersom kjøpesum for innløste aksjer ikke betales innen den frist som ellers er fastsatt i denne avtalen. Dog må slike utenforstående aksjonærer godkjennes i h.h.t. vedtektene og denne avtalens øvrige bestemmelser.

10. Aksjeerverv i fremtiden

Det som er fastsatt i denne avtalen gjelder samtlige aksjer aksjonærene har eller senere vil erverve i selskapet.

11. Lovvalg og verneting

Denne avtale reguleres av norsk rett. Partene vedtar Gjøvik tingrett som verneting for tvister som ikke løses gjennom forhandlinger.

13. Annet

Aksjonærene kan ikke overdra sine rettigheter og forpliktelser i følge denne avtalen til andre uten de øvrige aksjonærenes skriftlige samtykke.

Endringer i eller tillegg til denne avtalen skal gjøres skriftlig og krever tilslutning av samtlige aksjonærer.

For å ivareta avtalens formål, er det behov for mer regelmessig og tettere dialog mellom aksjonærene enn det som er mulig gjennom generalforsamling. En praktisk måte for å få dette til på er å arrangere eiermøter på regelmessig basis eller ved særlig behov. Som et minimum arrangeres et eiermøte blant aksjonærene i løpet av januar måned i forkant av selskapets årlige ordinære generalforsamling. Det skal føres referat fra eiermøter.

Gjøvik xx.xx.2017

For Gjøvik kommune som aksjonær

Bjørn Iddberg

For Oppland fylkeskommune som aksjonær

Even Aleksander Hagen

For Søndre Land kommune som aksjonær

Terje Odden

For Vestre Toten kommune som aksjonær

Leif Waarum

For Østre Toten kommune som aksjonær

Guri Bråthen

For Nordre Land kommune som aksjonær

Ola Tore Dokken

Lnr.: 5836/17
Arkivsaksnr.: 17/1198
Arkivnøkkel.: 210

Saksbehandler: HHO

Utskrift til:

1. KVARTALSRAPPORT 2017

Sammendrag:

Tjenesteområdene rapporterer om god økonomisk kontroll og drift innenfor rammene, med unntak at tjenesteområdet Velferd, der barnevernstjenesten rapporterer om økonomisk merforbruk. Størrelsen på merforbruket er foreløpig usikkert, men det vil bli betydelig. Fellesinntekter og fellesutgifter estimeres til å nå budsjettet, men det er noe usikkerhet knyttet til eventuelle merinntekter på skatt og ramme.

Det er foreløpig ikke gjennomført noen brukerundersøkelser i 2017.

Sykefraværet i første kvartal i Nordre Land kommune ligger på totalt 9,5 %, fordelt med 2,8 % korttidsfravær og 6,7 % langtidsfravær. Dette er det laveste første kvartal siden 2010.

Vedlegg:

1. kvartalsrapport 2017

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Innenfor den styrbare delen av driften er det økonomiske utfordringer innen barnevernstjenesten. Innleie av saksbehandlerressurser vil føre til merutgifter ut over sparte lønnsmidler som følge av vakante stillinger og refusjon sykepengene. I tillegg vil innleie av barnevernsleder medføre merutgifter utover budsjett. Det er foreløpig stor usikkerhet knyttet til størrelsen på et merforbruk innen barnevernstjenesten, men på dette tidspunktet antas det at merforbruket vil kunne bli vesentlig.

Fellesinntekter og fellesutgifter er foreløpig i tråd med budsjett. Eventuelle merinntekter på skatteområdet vil bli kjent etter at kommuneproposisjonen blir lagt frem i mai.

På investeringssiden har årets første kvartal blitt brukt til å videreføres allerede påbegynte prosjekter innenfor gitte rammer. Tiden har videre blitt brukt til å planlegge igangsetting av prosjekter vedtatt i 2017-budsjettet.

Sykefraværet i første kvartal i Nordre Land kommune ligger på totalt 9,5 %, fordelt med 2,8 % korttidsfravær og 6,7 % langtidsfravær. Dette er det laveste første kvartal siden 2010.

Det har ikke vært gjennomført noen brukerundersøkelser i første kvartal.

Det har vært 6 alvorlig avvik i tjenesteområdene i løpet av første kvartal 2017. 5 avvik er lukket, og det jobbes med å lukke det siste avviket.

Vurdering:

Første kvartalsrapporten gir et veldig tidlig estimat på årsresultatet. Det er gledelig at de fleste tjenesteområdene rapporterer om god kontroll og utsikter til økonomisk balanse. Innenfor den styrbare delen av driften varsler tjenesteområde velferd at barnevernstjenesten vil gå med et merforbruk i 2017. Barnevern vil ha et merforbruk på administrasjon på grunn av økt innleie både av saksbehandlerkapasitet og lederressurs. Omfanget vil rådmannen få mer oversikt over inne halvårsrapporten skal utarbeides og en vil da kunne anslå et forventet merforbruk. Rådmannen vil da foreslå løsninger for å finansiere merforbruket. Innen halvårsrapporten skal utarbeides, er kommuneproposisjonen lagt frem. Det vil da være kjent om kommunen får behold en høyere andel av skatteinntektsgrunnlaget fra 2016. En eventuell merinntekt på dette området vil da kunne foreslås som finansiering av merutgiftene i barnevernstjenesten. Rådmannen tar derfor sikte på å foreslå nødvendige budsjettjusteringer som en del av halvårsrapporten.

Det har vært jobbet godt med internkontroll i alle tjenesteområdene første kvartal. Det rapporteres at avvik tas tak i og rutiner gjennomgås og eventuelt endres for å forhindre nye avvik. Det jobbes også godt forebyggende i tjenesteområdene for å få på plass rutiner, prosedyrer og planer som sikrer tilfredsstillende kontroll i organisasjonen.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde formannskapet til å legge fram saken for kommunestyret fatte slikt vedtak:

1. Førstekvartalsrapporten 2017 tas til etterretning.

NORDRE LAND KOMMUNE, den 28.04.2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Henriette Hovdelien

Lnr.: 5762/17
Arkivsaksnr.: 17/1187
Arkivnøkkel.: 210

Saksbehandler: HHO

Utskrift til:

ÅRSRAPPORT 2016

Sammendrag:

2016 ble preget av Organisasjonsutvikling og omstillingsarbeid (utrednings av driftsreduksjoner) – OU 2016-2019.

Hovedtrekkene i brukerundersøkelsene som ble gjennomført i 2016 er gode resultater sammenlignet med landsgjennomsnittet og sammenlignet med tidligere års undersøkelser. Resultatene i Nordre Land-skolen for 2016 viser en bedring. Nasjonale prøver ligger endelig på eller over fylkeskommunalt gjennomsnitt. Når det gjelder grunnskolepoeng, ligger Nordre Land-skolen fortsatt lavt i forhold til fylke- og landsgjennomsnitt, men resultatene viser en positiv utvikling. Elevundersøkelsen for skoleåret 16/17 har fine resultater og vitner igjen om god trivsel og at forekomsten av mobbing er lav.

Sykefraværet i 2016 ligger på samme nivå som i 2015, 8,5 %, som er fordelt med 2 % korttidsfravær og 6,5 % langtidsfravær.

Nordre Land kommune scoret godt på medarbeiderundersøkelsen. På fem av faktorene ligger kommunen over landet, og for de andre fem faktorene ligger kommunen på snittet.

Nordre Land kommune legger frem et regnskapsmessig resultat for 2016 med et mindreforbruk på kr 17.973.601,25,-. Netto driftsresultat er hovedindikatoren for økonomisk balanse i en kommune. Netto driftsresultat ble kr 28.986.662,33,- i 2016, og utgjorde 4,78 % av kommunens driftsinntekter.

Vedlegg:

Årsrapport 2016
Vedlegg 1 Styringskort
Vedlegg 2 Sluttrapport investeringer 2016

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

2016 ble preget av Organisasjonsutvikling og omstillingsarbeid (utrednings av driftsreduksjoner) – OU 2016-2019. Første halvår ble det gjennomført en omfattende og bred involvering av hele organisasjonen i en organisasjonsutviklingsprosess, som endte med vedtak av en ny administrativ organisering i kommunestyret i juni. Parallelt, i samme prosess, ble det utredet mulige driftsreduksjoner. Dette for å løse den generelle økonomiske

utfordringen, innfri det politiske ønsket om å oppfylle vedtatte økonomiske handlingsmål kombinert med det særskilte vedtaket i kommunestyret i desember 2015 om å fjerne eiendomsskatten på boliger, fritidsboliger og ubebygde tomter i løpet av de neste tre årene. Andre halvår ble preget av forberedelser for en ny organisering og en utfordrende budsjettprosess, som kulminerte i desember. Totalt sett ble det vedtatt salderingstiltak i økonomiplanperioden 2017-2020 på kr 26,43 millioner.

Mot slutten av 2016, fra 11. november, startet fylkesmannen et omfattende tilsyn med Land barnevernstjeneste. I slutten av november og i desember ble kommunen informert om omfattende og alvorlige avvik. Kommunestyret vedtok derfor et forbedringsprosjekt for Land barnevernstjeneste den 21. desember.

Brukerundersøkelser:

Brukerundersøkelsen på SFO ved Torpa barne- og ungdomsskole viser at foreldrene totalt sett er fornøyde med SFO-tilbudet i Torpa, og resultatet ligger over landssnittet. Foreldrene gir lavere score når det gjelder pris for tjenesten og for tilgjengelighet i ferier og fridager. Brukerundersøkelsen på SFO ved Dokka barneskole viser tilfredshet med trivsel og samlet tilfredshet med SFO-tilbudet som er godt over landsgjennomsnittet.

Torpa barnehage gjennomførte brukerundersøkelse våren 2016. Resultatene viser tilfredshet med lek og aktiviteter på linje med fjoråret, mens tilfredshet med informasjon er litt redusert. Hvor fornøyd foreldrene er med barnehagetilbudet alt i alt, er litt ned fra høye 5 i fjor til 4,8 i 2016 på en skala fra 0 til 6, der 6 er topp. Samme undersøkelse ble gjennomført i Dokka barnehage med tilsvarende resultater. Samlet sett ligger resultatene fra barnehagene i Nordre Land omtrent på landsgjennomsnittet. For de spørsmålene som er valgt ut til styringskortene, ligger resultatene godt over landsgjennomsnittet. Det er noe variasjon i resultatene på de enkelte spørsmålene fra avdeling til avdeling. Brukerundersøkelsen var derfor tema på planleggingsdagene og foreldremøte med drøftingsspørsmål og forslag til tiltak.

Avdeling for psykisk helse gjennomførte en brukerundersøkelse våren 2016 med gode resultater. På spørsmål som går på informasjon, kompetanse, respektfull behandling og brukermedvirkning er resultatene på eller litt over landsgjennomsnittet. På det punktet som omhandler tilgjengelighet, svarer brukerne over landsgjennomsnittet, bortsett fra på ett punkt, der ligger resultatet litt under, og det omhandler antall timer vedkommende får hjelp.

Omsorg og rehabilitering har gjennomført brukerundersøkelse våren 2016. Enheten ligger på eller over landsgjennomsnittet på samtlige måleparametere. Enhetene vil bruke resultatene i forbedringsarbeidet som gjøres på hver enkelt avdeling. Brukerne har vært flinke til å gi kommentarer som kan benyttes i den interne utviklingsarbeidet i avdelingene.

Skoleresultater:

Elevundersøkelsen:

Elevundersøkelsen for skoleåret 16/17 har fine resultater og vitner igjen om god trivsel og at forekomsten av mobbing er lav. Arbeidet mot mobbing tas på alvor, og dette er et ansvar alle ansatte i skolene har.

Når det gjelder spørsmålene som handler om vurdering for læring, ligger resultatene på eller over landssnittet. Dette er et utviklingsområde det har vært fokus på gjennom flere år, og som sannsynligvis vil ha positiv innvirkning på læringsresultat over tid.

Nasjonale prøver/grunnskolepoeng:

Når det gjelder skoleresultater er det gledelig å se at Nordre Land-skolen har en positiv utvikling. Resultatene fra høstens nasjonale prøver viste at Nordre Land-skolen endelig ligger på eller over gjennomsnittet i Oppland både i regning, lesing og engelsk på både 5. og 8. trinn. For 9. trinn ligger vi fortsatt under fylkessnittet. Nordre Land-skolen er for første gang

på svært lenge på nasjonalt gjennomsnitt, for de nasjonale prøvene totalt sett. Når det gjelder grunnskolepoeng, er det også en bedring, men vi ligger lavt sammenlignet med lands- og fylkessnittet. Resultatene fra de siste årenes satsning på kompetanseutvikling og utviklingsplaner i skole og barnehage i Nordre Land vil bli synlige over tid. En fortsatt satsning på å bedre det pedagogiske arbeidet med sikte på enda bedre skoleresultater, vil kunne bedre resultatene på nasjonale prøver og grunnskolepoeng ytterligere.

Medarbeiderundersøkelse:

Det er utviklet en ny medarbeiderundersøkelse i KS, 10-FAKTOR. Dette er et forskningsbasert verktøy for å måle variablene som er avgjørende for medarbeidernes oppfatning av sin arbeidssituasjon. Undersøkelsen legger spesiell vekt på mestring, motivasjon, medarbeiderskap og ledelse. Kommunen tok i bruk undersøkelsen i 2016. Styringskortene for 2016 har målsettinger i henhold til den forrige medarbeiderundersøkelsen, derfor er det ikke sammenligningstall på disse medarbeiderperspektivene. I de nye styringskortene fra 2017 skal det måles på resultater fra 10-faktor medarbeiderundersøkelse, og der skal tallene fra undersøkelsen i 2016 inn. Nordre Land kommune scoret godt på undersøkelsen. På fem av faktorene ligger kommunen over landet, og for de andre fem faktorene ligger kommunen på snittet. I styringskortene fra 2017 er det valgt faktoren *Mestringsklima*, som måler kultur, der medarbeiderne blir oppmuntret til å utvikle og dele kompetanse og samarbeide for å oppnå gode resultater, både individuelt og i fellesskap. Samlet sett scorer kommunen på landsgjennomsnittet på mestringsklima i 10-faktor medarbeiderundersøkelse. Det er noe variasjoner mellom tjenesteområdene:

Arbeidsplass	Score Nordre Land	Gjennomsnitt landet
Sentraladministrasjonen	4,3	4,1
Grunnskole	3,9	4,1
Barnehage	4,1	4,1
Velferd	4,3	4,1
Helse og omsorg	4,1	4,1
Samfunnsutvikling	3,9	4,1
Kultur	3,6	4,1
TOTALT for hele kommunen	4,1	4,1

Alle arbeidsplassene har i etterkant av undersøkelsen jobbet med resultatene, og valgt ut faktorer som de jobber med for å utvikle organisasjonen.

Sykefravær:

Sykefraværet i 2016 ligger på samme nivå som i 2015, 8,5 %, som er fordelt med 2 % korttidsfravær og 6,5 % langtidsfravær. Det er positivt at Nordre Land kommune holder samme lave fravær to år på rad, og nærmer seg målet om 92 % nærvær. Det jobbes fortsatt med å forbedre sykefraværarbeidet med blant annet tettere oppfølgingsrutiner. Det er også viktig å jobbe godt forebyggende, med blant annet å øke kompetansen. Det er gjennomført opplæring i dette temaet i noen avdelinger, og skal fortsette opplæringen i hele kommunen.

Økonomi:

Nordre Land kommune legger frem et regnskapsmessig resultat for 2016 med et mindreforbruk på kr 17.973.601,25,-. Til sammenligning viste resultatet for 2015 et mindreforbruk på kr 6,8 mill.

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for økonomisk balanse i en kommune. Netto driftsresultat ble kr 28.986.662,33,- i 2016, og utgjorde 4,78 % av kommunens driftsinntekter.

For flere kommentarer til økonomien, vises til fremlagte sak om årsregnskap og årsberetning, samt korte kommentarer under hver resultatenhets årsrapport (vedlagt).

Vurdering:

Kommunestyret vedtok i februar 2016 å igangsette et omfattende omstillings- og organisasjonsutviklingsprosjekt (OU), som skulle gjennomføres i perioden 2016-2019. Bakgrunnen for OU-prosessen var økningen i den generelle økonomiske utfordringen samt politiske ønsker om å oppfylle vedtatte økonomiske handlingsmål kombinert med det særskilte vedtaket i kommunestyret i desember 2015 om å fjerne eiendomsskatten på boliger, fritidsboliger og ubebygde tomter i løpet av de neste tre årene.

Totalt sett ble det gjennom kommunestyrets vedtak om OU-prosessen, vedtatt salderingstiltak i perioden på kr 26,43 mill. Året 2016 har vært preget av planlegging av prosessen og planlegging av gjennomføring av salderingstiltakene.

Rådmannen vil berømme lederne og medarbeidere for i stor grad å ha lyktes med og lojalt følge opp kommunestyrets bestillinger i forbindelse med OU-prosessen. I tillegg er det gjort en veldig bra jobb i enhetene og administrasjonen med i følge opp inneværende års budsjettvedtak, både hva gjelder å styre innenfor de gitte økonomiske rammene, og samtidig ha fokus på kvalitet i tjenestene og i gjennomføringen av prosjekter. Avvik vil alltid forekomme i en så stor og kompleks virksomhet som en kommune, men alle de endringer som blant annet kommer til uttrykk i innbyggernes og brukernes behov. Økonomiske avvik i form av merforbruk har så langt som mulig blitt forsøkt redusert i løpet av året, men innenfor visse deler av tjenestene, så som barnevernstjenesten, er det begrensninger i hvilke tiltak som kan gjennomføres for å hindre et merforbruk. Alt i alt er det gledelig å registrere at det som ofte kalles «den styrbare driften» går i tilnærmet balanse.

Innenfor arealplanlegging har kommunen hatt høy aktivitet i 2016. Vi har avsluttet arbeidet med to viktige planer i 2016; Kommuneplanens arealdel og Kommunedelplan Synnfjell Syd. Kommunedelplan Synnfjell Øst ble sendt på førstegangs høring høsten 2016. I tillegg er det jobbet med områdereguleringsplan for Elverom og Dokka Vest.

Det skjer mye spennende i Synnfjellet. Kommunen har, i tillegg til planarbeidet, gjennomført et prosjekt med adressering av hytteområder. Vegnavn på de fleste veger er vedtatt og det er satt ut skilt.

Internkontrollarbeidet har vært høyt prioritert i 2016, og rådmannen mener det er etablert gode internkontrollverktøy og – rutiner i organisasjonen. Rådmannens ledergruppe har fokus på dette ukentlig, og det rapporteres til politisk nivå i forbindelse med kvartalsrapporteringen. Rådmannen opplever at enhetene har fokus på å rapportere avvik, og at det gjøres en grundig jobb for å lukke avvik og iverksette tiltak der det er nødvendig for å hindre gjentakelse.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde formannskapet til å legge saken fram for kommunestyret med slikt forslag til vedtak:

Årsrapport 2016 med vedleggene styringskort og sluttrapporter investeringer 2016 tas til etterretning.

Nordre Land kommune, den 25. april 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Henriette Hovdelien

Lnr.: 5755/17
Arkivsaksnr.: 17/1172
Arkivnøkkel.: 210

Saksbehandler: HHO

Utskrift til:

ÅRSREGNSKAP OG ÅRSBERETNING 2016

Sammendrag:

Regnskapet for 2016 viser god økonomisk kontroll i den styrbare delen av driften, og samlet sett går den styrbare delen av driften med et mindreforbruk på ca. kr 174.000,-. En rekke uforutsette, ikke budsjetterte forhold gjør at kommunens regnskap samlet sett avsluttes med et positivt resultat på kr 17,9 mill. Resultatet er i stor grad påvirket av pensjonsforhold, vertskommunetilskudd, høyere refusjonsinntekter og kommunens andel av den betydelige nasjonale veksten i skatteinntektene. Et godt nettodriftsresultat på kr 28,99 mill. eller 4,78 %, viser godt økonomisk resultat for 2016.

Internkontroll

Vedlegg:

Årsregnskap 2016
Årsberetning 2016
Revisjonsberetning
Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Nordre Land kommune legger frem et regnskapsmessig resultat for 2016 med et mindreforbruk (overskudd) på kr 17.973.601,25,-. Til sammenligning viste resultatet for 2015 et mindreforbruk på kr 6.809.776,56. I 2012 og 2014 ble resultatet 0,- etter pliktige strykninger fra et opprinnelig resultat på kr 2.864.800,55,- i 2012 og kr 2.718.748,78,- i 2014.

Netto driftsresultat ble kr 28.986.662,33,- i 2016, og utgjorde 4,78 % av kommunens driftsinntekter. Dette er et resultat som er bedre enn det som var forutsatt i opprinnelig budsjett. I 2015 hadde Nordre Land kommune et nettodriftsresultat på kr 3,9 mill., eller 0,7 %. Fylkesmannen anbefaler, med støtte fra Teknisk beregningsutvalg, at netto driftsresultat over tid bør ligge på minst 1,75 %.

For at tallene for Nordre Land kommune skal være sammenlignbare med tallene for Landet utenom Oslo og Oppland, er det mest riktig å korrigere Nordre Land kommunes netto driftsresultat for amortiseringen av premieavviket for 2015. Dette fordi Nordre Land kommune amortiserer premieavviket på ett år, mens de aller fleste kommuner amortiserer

over en lengre tidshorison. Korrigert netto driftsresultat for Nordre Land kommune er kr 25 mill., noe som utgjør 4,13 %.

I 2016 brukte Nordre Land kommune vel kr 6,5 mill. fra fond i driftsregnskapet. Av dette utgjorde kr 4,6 mill. bruk av bundne fond. Nordre Land kommune avsatte kr 23,6 mill. til fond i 2016. En del av avsetningen til fond er knyttet til avsetning av premieavviket på kr 3,7 mill. for finansiering av utgiftsføringen i 2017. I tillegg er det generelt disposisjonsfondet styrket i 2016. Opprinnelig budsjettert avsetning til disposisjonsfond på kr 3,7 mill., i tillegg er kr 5,6 mill. av overskuddet i 2015 avsatt til generelt disposisjonsfond. Dette betyr at generelt disposisjonsfond ble styrket med kr 9,3 mill. i 2016.

Innenfor fellesinntekter og fellesutgifter fordeler avvikene seg som følger:

Ansvar	Regnskap i år	Budsjett inkl. endring	Avvik
17112 Konesjonskraft	-4 103 740,49	-5 744 000,00	-1 640 259,51
17311 Andre næringsformål	-4 491 473,93	-4 430 000,00	61 473,93
81111 Skatter	-140 246 781,78	-132 550 000,00	7 696 781,78
81121 Eiendomsskatt	-33 575 439,00	-33 000 000,00	575 439,00
82111 Statlige rammetilskudd	-225 357 230,00	-228 009 000,00	-2 651 770,00
82522 Kompensasjonstilskudd	-2 597 201,00	-2 800 000,00	-202 799,00
91111 Renter / omkostninger på lån	6 587 140,96	7 802 000,00	1 214 859,04
91112 Andre renter / omkostninger	-6 836 826,88	-6 700 000,00	136 826,88
92111 Avdrag på lån	16 224 122,00	16 509 000,00	284 878,00
93111 Disposisjonsfond	10 509 776,56	10 090 000,00	-419 776,56
93121 Bundne driftsfond	294 342,00	0,00	-294 342,00
96111 Disp.tidl.års ikke disp.res	-6 809 776,56	-6 810 000,00	-223,44
97111 Overf.til kapitalregnskap	1 750 000,00	1 750 000,00	0,00

Avvikene for den enkelte resultatenheter fordeler seg som følger:

Kap.	Resultatenhet	Regnskap i år	Revidert budsjett	Avvik R-B
11	Politisk styring	3 738 708,71	3 956 000,00	-217 291,29
118	Tilleggsbevilgninger	150 000,00	-37 000,00	187 000,00
119	Lønnsporten	0,00	0,00	0,00
12	Sentraladminstrasjonen	29 232 616,59	31 511 100,00	-2 278 483,41
17	Næring	-8 518 125,42	-10 174 000,00	1 655 874,58
18	Kirke og trossamfunn	5 805 384,94	5 757 300,00	48 084,94
19	Pensjonsforhold	-7 480 608,18	0,00	-7 480 608,18
221	Dokka Barneskole	24 958 702,17	24 975 400,00	-16 697,83
222	Torpa barne- og	19 190	18 802 900,00	387 182,88

	ungdomsskole	082,88		
223	Dokka ungdomsskole	14 255 845,73	14 133 600,00	122 245,73
224	Nordre Land læringscenter	-2 182 813,86	290 200,00	-2 473 013,86
225	Skoleskyss	3 408 390,09	3 289 000,00	119 390,09
233	Torpa barnehage	9 911 997,93	9 863 200,00	48 797,93
234	Dokka barnehage	20 078 512,26	20 437 100,00	-358 587,74
236	Nordsinni barnehage	4 652 474,22	5 236 700,00	-584 225,78
24	Sentrale midler skole og barnehage	2 958 623,25	2 745 200,00	213 423,25
29	Kulturskole	2 576 313,27	2 675 500,00	-99 186,73
31	Sosialkontor	8 029 524,73	8 344 500,00	-314 975,27
33	Familie og helse	44 899 226,69	43 821 800,00	1 077 426,69
35	Tilrettelagte tjenester	39 706 371,82	40 953 600,00	-1 247 228,18
36	Omsorg og rehabilitering	99 001 705,75	95 152 200,00	3 849 505,75
39	Samhandlingsreformen	14 781,00	10 000,00	4 781,00
44	Teknisk drift	40 027 051,69	44 048 000,00	-4 020 948,31
45	Vann og renovasjon	-4 711 542,05	-5 332 500,00	620 957,95
51	Kultur	7 714 390,48	7 821 300,00	-106 909,52
71	Plan Miljø Næring	4 644 551,24	5 223 614,00	-579 062,76
75	Bygg/oppmåling	24 418,84	213 286,00	-188 867,16
8 og 9	Renter/omkostninger lån	99 632,52	0,00	99 632,52
Sum		362 186 217,29	373 718 000,00	-11 531 782,71

- = mindreinntekt eller merutgift

+ = merinntekt eller mindreutgift

Internkontroll – eller egenkontroll – kan i vid forstand defineres som kommunens egne organers og rådmannens (ansattes) kontroll med at kommunens virksomhet skjer i samsvar med lover og regler og lovlig fattede vedtak. Det er rådmannen som etter kommuneloven § 23.2 har det daglige ansvaret for å etablere og følge opp internkontrollen, og skal etter loven ha «betryggende kontroll», men alle folkevalgte og ansatte bør samtidig føle et ansvar for dette.

I løpet av 2016 er det totalt rapportert om 359 avvik fra tjenestene, der Omsorg og rehabilitering og Tilrettelagte tjenester står for henholdsvis 207 og 116 avvik. Av de registrerte avvikene er 4 definert som alvorlige avvik. I tillegg til tallene ovenfor har enheten Familie og Helse rapportert om mange avvik om fristbrudd og utarbeidede planer innen barnevernstjenesten. Dette er ytterligere dokumentert gjennom avviket gitt av Fylkesmannen gjennom tilsynet som ble gjennomført på slutten av 2016.

I tillegg har skolene hatt tilsyn fra Gjøvikregionen Helse og miljøtilsyn (GHMT), som har gitt avvik på skolenes internkontrollsystemer, blant annet innen beredskapsplaner, der GHMT har påpekt både bygg-tekniske og planmessige avvik.

Vurdering:

Totalt sett vurderer rådmannen at 2016 har vært et år preget av god økonomisk kontroll og styring i enhetene og administrasjonen. Vedtatte rammer er i stor grad overholdt, og det er ytt gode kommunale tjenester til innbyggerne i Nordre Land.

Rådmannen ønsker å knytte kommentarer til de regnskapsmessige avvikene på de områder der avvikene vurderes som vesentlige.

Fellesinntekter og fellesutgifter:

Ansvar 17112 Konesjonskraft er knyttet til inntektene fra salget av kommunens konesjonskraft, 39,886341 GwH. I 2016 ble konesjonskraftvolumet solgt til en pris knyttet til spotprisens månedsmiddle med et påslag på 3,3 NOK/MWh. Grunnet lave strømpriser er inntektene noe lavere enn budsjettet. Budsjettet la opp til en gjennomsnittlig strømpris på 25 øre pr. kWh, med fradrag av 10,6 øre pr. kWh i innskjøpspris (OED-pris). Beregnet gjennomsnittlig pris basert på inntektene for 2016 ble 20,89 øre pr. kWh.

På ansvar 17311 Andre næringsformål er det en merinntekt på utbytte fra VOKKS på kr 150.000,-. Budsjettet utbytte var kr 4,7 mill.

Nordre Land kommune hadde merinntekter på skatter sammenlignet med budsjett på vel kr 7,6 mill. Totalt hadde Nordre Land kommune en økning av sine skatteinntekter på 7,7 % mot en økning i landet på 8,7 %. En merinntekt på skatteinntektene vil medføre reduserte statlige rammetilskudd i form av redusert inntektsutjevning.

Eiendomsskatt gav en merinntekt i forhold til regulert budsjett på vel kr 0,5 mill. At eiendomsskatteinntektene ble noe høyere enn opprinnelig budsjettet, skyldes i hovedsak merinntekter sammenlignet med budsjett knyttet til eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer. Dette har sammenheng med at budsjettet for 2016 ble lagt basert på eiendomsskatteinntektene fra 2015. I disse inntektene lå det reduksjoner som følge av tilbakebetalinger etter klagebehandling, og i år uten tilbakebetalinger er derfor inntektene noe høyere. I tillegg til eiendomsskatt fra ca. 65 nye eiendomsskatteobjekter.

Statlige rammetilskudd gav en mindreinntekt sammenlignet med regulert budsjett på kr 2,6 mill. Dette har sammenheng med inntektsutjevningen som følge av økning i skatteinntektene. Renter og omkostninger knyttet til Nordre Land kommune sine lån i Kommunalbanken, KLP og Husbanken ble kr 1,2 mill. lavere enn budsjettet. Dette skyldes lavere rente på innlånene enn budsjettet. Gjennomsnittlig flytende rente i 2015 ble ca. 1,91 %. Renteinntekter fra videreutlån Husbanken ble marginalt lavere enn budsjettet.

Lavt rentenivå gir også utslag på renter på bankinnskudd. Men på grunn av mer midler innestående på banken enn tidligere år, ble renteinntektene i tråd med budsjettet. Andre renteinntekter er knyttet til videreutlån til VOKKS og renteinntekter knyttet til kommunale krav ble noe høyere enn budsjettet. Gevinst fra finansielle instrumenter gav en merinntekt sammenlignet med budsjett på kr 170.000,- som følge av god utvikling i aksjemarkedet.

Avsetning til disposisjonsfond er ført i henhold til opprinnelig budsjett kr 3,7 mill.

Regnskapsresultatet for 2015 er avsatt til fond, kr 5.559.776,56,- til generelt disposisjonsfond, kr 250.000,- til næringsfond og kr 1 mill. til Flyktningefond.

Fondsavsetninger i tråd med budsjettet og ved gode regnskapsresultater ansees viktig for å søke å opprettholde et fondsnivå og netto driftsresultat som indikerer en sunn kommuneøkonomi. Det generelle disposisjonsfondet har fått en god styrking i 2016.

Ett annet element inn i samme bilde er gjennomføringen av overføringer fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet. For det første er dette en nødvendig overføring, da innbetalt egenkapitalinnskudd til KLP ikke kan finansieres på annen måte enn gjennom egenfinansiering. For det andre bedrer en slik overføring kommunens økonomiske stilling ved at egenkapitalfinansieringen, netto driftsresultat og gjeldsgraden bedres.

Enhetene:

Området politisk styring inneholder utgiftene til de politiske organene, og området hadde et mindreforbruk på kr 217.000,-. Mindreforbruket er knyttet til noe mindreutgifter sammenlignet med budsjett på kontrollutvalg, samt inntekter knyttet til gjennomføringen av Folkeavstemmingen i forbindelse med arbeidet med en eventuell kommunesammenslåing. Lønnsporten som fordeles enhetene i tråd med inneværende års lønnsoppgjør. Den avsatte lønnsporten ble i sin helhet fordelt enhetene.

Mindreforbruket på rådmannskontoret/sentraladministrasjonen skyldes primært inntektsføring av vertskommunestilskudd asylmottak for enslige mindreårige, inntektsføring av avvikling av FOKSO samt vakanser og refusjoner for syke- og fødselspenger uten tilsvarende vikarinneleie.

Området næring er kommentert under fellesinntekter og fellesutgifter.

Pensjonsforhold er fellesområdet der premieavviket inntektsføres og amortiseres, samt der avregningen av pensjon for hele kommunen regnskapsføres. Merinntekter på pensjonsområdet i 2016 er i hovedsak knyttet til avregningen av pensjon på kr 6 mill.

Amortiseringen av premieavviket fra 2015 gav en inntekt på kr 0,63 mill. Premieavviket for 2016, kr 3,7 mill. + arbeidsgiveravgift ble avsatt til disposisjonsfond for dekning av utgiftsføringen i 2017.

Grunnskolene i Nordre Land har et samlet merforbruk på kr 0,49 mill. Dokka barneskole er i balanse, mens Torpa barne- og ungdomsskole har et merforbruk på kr 0,38 mill. og Dokka ungdomsskole på kr 0,12 mill. Dokka barneskole ender samlet sett i balanse på grunn av refusjon sykepenger, til tross for mindreinntekter SFO og flere endrede forhold rundt betaling og refusjon for fosterhjemsplasserte barn. Merforbruket på Torpa barne- og ungdomsskole skyldes nye utfordringer som er kommet i løpet av året, og som har resultert i nye enkeltvedtak. Det er gjennom hele året jobbet for å gjøre merforbruket så lite som mulig, bl.a. ved beskjeden bruk av vikarer. Videre har bl.a. endret bemanningsnorm på SFO, bidratt positivt til at den delen av ansvarsområdet Torpa barne- og ungdomsskole har et resultat innenfor budsjettert ramme. Dokka Ungdomsskole har i realiteten hatt et større merforbruk enn resultatet viser som følge av at budsjettreduksjoner fra 2015 til 2016 ikke har latt seg realisere på grunn av endringer i elevmassen som i realiteten ga økte behov. Høyere refusjon sykepenger enn budsjettert samt bruk av fondsmidler har redusert merforbruket.

Nordre Land læringscenter har betydelige merinntekter på i overkant av kr 2,4 mill. Dette resultatet kan forklares med at de siste tre årene er bosatt flere flyktninger enn opprinnelig vedtak på 15 og at disse flyktningene er i de tre første årene av bosettingsperioden, da det overføres mest midler. I tillegg er det bosatt flere ved familiegjennforeninger, der mange av utgiftene allerede er påløpt for de allerede bosatte.

Barnehagene i Nordre Land kommune har samlet et mindreforbruk på nesten kr 0,9 mill. Den største enheten Dokka barnehage, hadde et mindreforbruk i 2016 på vel kr 0,35 mill.

Mindreforbruket skyldes fastlønn, noe som fortrinnsvis kan forklares med vakanse i deler av stillinger. I tillegg har Nordsinni barnehage et mindreforbruk på kr 0,58 mill. begrunnet i nøktern drift hele året, fleksibilitet i personalet, foreldrebetaling utover budsjett og på grunn av vedtak om nedleggelse av avdeling Skogvang ble en del innkjøp avvirket. Torpa barnehage var nær balanse på tross av mindreinntekter knyttet til endringer i brukerbetaling styrt fra statlig hold, samt enkeltvedtak som medfører økte lønnsutgifter til assistent.

Sentrale midler til skole og barnehage er knyttet til barnehagekoordinator og skolekoordinator, samt satsningen på kompetanseheving i tråd med kommunedelplan for Nordre Land-skolen. Merforbruket på dette området skyldes betaling for barnehageplass i andre kommuner som ikke var budsjettert.

Kulturskolen har et mindreforbruk på ca. kr 100.000,-. Dette skyldes lavere lønnskostnader som følge av en midlertidig vikarløsning for danseundervisningen med færre og større

dansegrupper første halvår. I tillegg ble det foretatt reduksjon i solosangstillingen andre halvår.

Området NAV/sosialkontor er NAV kommunal del. Enheten har samlet sett et mindreforbruk på 0,3 mill. Området økonomisk sosialhjelp har et merforbruk sammenlignet med budsjett i 2016, men det er i 2016 satt inn tiltak for å få en riktig oversikt over økonomisk sosialhjelp til bosatte flyktninger med botid mindre enn 5 år. For disse flyktningene mottar kommunen integreringstilskudd, og for 2016 er deler av integreringstilskuddet brukt til å dekke NAV sine utgifter på dette området. I tillegg er det jobbet med bruken av tiltak for personer på sosialhjelp. NAV har hatt et mindreforbruk sammenlignet med budsjett på kontordriften og som følge av prosjektmidler. Dette har samlet sett gitt et mindreforbruk i 2016.

Familie og helse har et merforbruk på ca. kr 1 mill. for 2016. På barnevern isolert er merforbruket kr 2,4 mill., men pga. mindreforbruk i de andre tjenestene ble merforbruket redusert til ca. kr 1 mill.

I 2016 har enheten gitt helse- og tolketjenester til opprettet asylmottak (LINK). Kommunens tilskudd for å finansiere disse tjenestene er innteksført på sentraladministrasjon med ca. kr 1,1 mill.

Det har også vært langvarig sykefravær både i PPT og ved helsestasjon som har ført til mindreforbruk.

Tilrettelagte tjenester viser et mindreforbruk på kr 1,2 mill. som følge av reduserte utgifter lønn på grunn av rask omdisponering av ansatte etter opphør av tjeneste. I tillegg har enheten merinntekter fra refusjon sykepengene enn budsjettet.

Omsorg og rehabilitering har et merforbruk på vel kr 3,8 mill. Det trekkes frem tre hovedårsaker til merforbruket. For det første har enheten hatt høyere sykefravær i 2016 enn i 2015, noe som gjør at innsparingskravet som lå i forventninger om varig lavere sykefravær ikke lot seg realisere. I påvente av ansettelse av sykehjemslege, ble legebehovet på Landmo dekket ved bruk av vikarbyrå. Dette medførte store merutgifter sammenlignet med budsjett, som var lagt basert på å ha en sykehjemslege ansatt i kommunen. Det tredje forholdet som medvirket til merforbruket er brukere på Landmo som har hatt behov for en høyere bemanning enn det ble tatt høyde for i budsjettet for 2016.

På området Samhandlingsreformen er det ført en tilbakebetaling i forbindelse med endelig avregning medfinansieringsordningen for 2014, Nordre Land kommunes andel av den regionale samhandlingsprosjektstillingen, samt kjøp av 8 døgn for utskrivningsklare pasienter.

Teknisk drift og eiendom har et mindreforbruk i 2016 på kr 4 mill. Dette er i hovedsak knyttet til stort fokus på økonomi i drifta. Enheten har brukt mye egne folk på selvkost og på den måten spart utgifter på driftsbudsjettet. Det har vært et «snilt år» på vedlikehold av maskiner og utstyr, i tillegg til en fin vinter før nyttår med mindre snøbrøyting enn normalt. Selvkostområdene endte samlet med et «underskudd» på ca. kr 0,6 mill. Avviket mellom regnskap og budsjett skyldes i all hovedsak utgifter kommunen har hatt ved beregninger og undersøkelser i Synnfjell Øst, blant annet når det gjelder vannkvalitet. Dersom kommunen på sikt tar vann og avløpsordninger i over Synnfjell Øst er det vedtatt dette skal være et eget selvkostområde.

For selvkostområdet vann, er selvkostgraden nær 100 %, for avløp, renovasjon og spredt avløp rundt 107 %. Mens det for områdene spredt avløp er selvkostgrader over 110 % og slamtømming nesten 120 %, og derav avsetninger til selvkostfond.

Kultur har et mindreforbruk som i hovedsak skyldes lavere lønnsutgifter enn budsjettet på biblioteket, noe som har sin årsak i at ledige vikariater ikke var fullt besatt. kan skyldes Plan og næring har et mindreforbruk på kr 0,58 mill. Dette skyldes i hovedsak nedskjæringer i forbindelse med OU-prosessen, der enheten har redusert med en stilling. I tillegg har

aktiviteten innenfor byggesak og oppmåling vært god, noe som har gitt gebyrinntekter ut over budsjett.

Selvkostområde plan er 100 %, for kart og oppmåling og byggesak er dekningsgraden henholdsvis 103 % og 101,5 %, mens det for spredt avløp er en dekningsgrad på 107,7 %.

Økonomiske nøkkeltall:

I årsberetningen er de viktigste økonomiske nøkkeltallene for regnskapet presentert. De fleste nøkkeltallene viser en bedring fra 2015 til 2016.

Arbeidskapitalen, forskjellen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld, er vesentlig styrket fra 2015 til 2016. Dette skyldes at den kortsiktige gjelden er nærmest uendret, mens omløpsmidlene er økt betydelig.

Økningen i omløpsmidlene som har gitt styrkingen av arbeidskapitalen, påvirker også likviditeten positivt. Både likviditetsgrad 1 og 3 er styrket fra 2015 til 2016, og ligger over anbefalt nivå.

Kommunens soliditet, det vil si kommunens evne til å tåle tap, kan synliggjøres gjennom begrepene gjeldsgrad og egenkapitalprosent. Egenkapitalprosenten er marginalt redusert fra 2015 til 2016. Egenkapitalen utgjør 18,69 % av de totale eiendelene.

Gjeldsgraden i Nordre Land økte fra 2015 til 2016. Den langsiktige gjelden utgjør 196 % av brutto driftsinntekter, mens landsgjennomsnittet er 208,6 %.

I 2016 var egenfinansieringen av investeringer lav, da det kun ble overført fra drift til finansiering av egenkapitalinnskuddet i KLP. Ca. 23 % av investeringsutgiftene i 2016 ble finansiert med egne midler, 77 % ble finansiert med bruk av lån. Dermed ble målet i økonomiplanen om 30 % egenfinansiering ikke nådd.

Investeringer:

2016 var et år uten de store investeringsprosjektene. Mange små investeringsprosjekter og ferdigstillelse av prosjekter som har gått over år, preger investeringsåret 2016. Av de største investeringsprosjektene som er gjennomført i 2016 er ferdigstillelsen av tomtfeltet på Elverom, reovering av Riisby renseanlegg, utkjøp av biler i hjemmetjenesten og opprustings- og rehabiliteringsplan.

I forbindelse med disponeringen av resultatet for 2016, ønsker rådmannen å foreslå at noe av midlene avsettes til næringsfond og «merkede» disposisjonsfond, i tillegg til en styrking av det generelle disposisjonsfondet. Land utvikling er i støpeskjeen, og for at kommunen skal kunne bidra økonomisk i oppstarten uten at det skal foregå på bekostning av ordinært næringslivsarbeidet, foreslår rådmannen å avsette kr 2,1 mill. til næringsfondet til 3-årig finansiering av Land utvikling.

Nordre Land kommune sin husleie til Landsbyen næringshage for andre halvår 2016 ble fakturert etter at regnskapet for 2016 var avsluttet. Denne fakturaen betales i 2017, og rådmannen foreslår derfor å avsette tilsvarende sum til disposisjonsfond for å finansiere betalingen inneværende år.

I 2016 iverksatte Nordre Land kommune digitaliseringsprosjekt. Midler til investeringer ble bevilget i investeringsbudsjettet fra 2017. Rådmannen ser nå at det er flere anskaffelser i mindre skala enn det som regnskapsmessig er å betrakte som en investering som kan være hensiktsmessige å gjennomføre, for å kunne digitalisere arbeidsprosesser. Rådmannen foreslår derfor at kr 500.000,- avsettes til disposisjonsfond til anskaffelser i digitaliseringsprosjektet.

Det resterende av mindreforbruket, kr 15.274.851,25,-, foreslår rådmannen å avsette til generelt disposisjonsfond.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde formannskapet til å legge saken fram for kommunestyret med slikt forslag til vedtak:

1. Årsregnskapet for 2016 vedtas.
  - a. Mindreforbruket i 2016, kr 17.973.601,25,-, disponeres slik:
    - i. Kr 2.100.000,- avsettes til Næringsfondet til 3-årig finansiering av Land utvikling.
    - ii. Kr 98.750,- avsettes til disposisjonsfond til dekning av husleie for 2016 til Landsbyen Næringshage.
    - iii. Kr 500.000,- avsettes til disposisjonsfond for driftsrelaterte investeringer i Digitaliseringsprosjektet.
    - iv. Kr 15.274.851,25,- avsettes til generelt disposisjonsfond.
2. Årsberetningen for 2016 vedtas.

Nordre Land kommune, den 19. april 2017

Jarle Snekkestad
rådmann

Henriette Hovdelien

Innlandet Revisjon IKS

Til kommunestyret i Nordre Land kommune

Kopi:
Kontrollutvalget
Formannskapet
Rådmannen

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Nordre Land kommunes årsregnskap som viser kr 380 159 818,54 til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 17 973 601,25. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, driftsregnskap, investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Nordre Land kommune per 31. desember 2016, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av kommunen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Rådmannen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i kommunens årsrapport.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Hovedkontor:
Postadr.: Postboks 988
2626 Lillehammer
Tlf 61289080
E-post: postmottak@irev.no

Avdeling Gjøvik:
Studievegen 7
2815 Gjøvik
Tlf. 61130350

Firma:
www.irev.no
Besøksadresse: Kirkeg. 76
2609 Lillehammer
Org. nr. 987769386MVA
Bank 16041146927

Rådmannens ansvar for årsregnskapet

Rådmannen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapskikk i Norge. Rådmannen er også ansvarlig for slik intern kontroll han finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver vises det til:

www.nkrf.no/revisjonsberetninger

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Gjøvik 12. april 2017

Heidi Holm Olafsen
Oppdragsansvarlig revisor

Gjøvik, 24. april 2017.
J.nr./referanse: 07-17/NL/ks

Kommunestyret i Nordre kommune

Att.: Ordfører og rådmann

KONTROLLUTVALGETS UTTALELSE TIL NORDRE LAND KOMMUNES ÅRSREGNSKAP FOR 2016

Kontrollutvalgets oppgave er å avgi en uttalelse om årsregnskapet, jf. forskrift om kontrollutvalg § 7:

Uttalelsen avgis til kommunestyret. Kopi av uttalelsen skal være formannskapet i hende tidnok til at det kan tas hensyn til den før dette organet avgir innstilling om årsregnskapet til kommunestyret.

Kontrollutvalget i Nordre Land kommune behandlet saken i møte den 18. april 2017 som sak 23/2017.

Det ble fattet følgende vedtak (enstemmig):

KONTROLLUTVALGETS UTTALELSE TIL NORDRE LAND KOMMUNES ÅRSREGNSKAP FOR 2016

Kontrollutvalget har behandlet Nordre Land kommunes årsregnskap for 2016. Sammen med årsregnskapet forelå revisjonsberetningen, den lovbestemte årsberetningen for 2016 og rådmannens årsrapport for 2016.

Kontrollutvalget har basert sin uttalelse på en gjennomgang av de ovennevnte dokumentene, og samtale med kommunens revisor/Innlandet Revisjon IKS og kommuneadministrasjonen v/rådmann, stabsleder Økonomi og IKT og fagleder regnskap.

Kontrollutvalget har merket seg at det foreligger en "ren" revisjonsberetning, dvs. ingen bemerkninger fra revisor til årsregnskapet.

Kontrollutvalget har følgende kommentarer til årsregnskap, årsberetning og årsrapport for 2016:

- **Økonomisk kontroll og god budsjett disiplin:**
Kontrollutvalget har merket seg at den styrbare delen av driften (Resultatenhetene) er gjort opp med et mindreforbruk («overskudd») på ca.

Adresse:

Kontrollutvalgstjenester
Studeivegen 7, 2815 Gjøvik
Tel. 995 77 903, e-post: kjetil@kontrollutvalget.no

174 000. Dette er et svært godt treff sett i forhold til enhetenes totale driftsramme. Selv om enkelte av driftsenhetene har større avvik som er forklart, er det generelle inntrykket at resultatene har god budsjett disiplin.

- **Kommunens økonomiske situasjon:**

Hovedinntrykket er at kommunen har en tilfredsstillende finansiell stilling og økonomisk handlefrihet. Kontrollutvalget begrunner dette med:

- Positivt netto driftsresultat: Regnskapet gjøres opp med et netto driftsresultat på ca. 29 millioner. Dette utgjør 4,77 % av brutto driftsinntekter og er godt over Fylkesmannens anbefaling om minimum 1,75 %. Også korrigert netto driftsresultat (korrigering for pensjon/bokført premieavvik) ligger over Fylkesmannens krav.
- Lånegjeld: Kommunen har moderat/lav netto lånegjeld sammenlignet med andre kommuner på samme størrelse.
- Likviditet: Kommunen har tilfredsstillende likviditet. Likviditeten er styrket gjennom 2016. Noe av årsaken skyldes låneopptak og økning i ubrukte lånemidler med 2,6 millioner.
- Frie fond (disposisjonsfond) er betydelig styrket gjennom 2016. Saldo pr. 31/12-16 er ca. 29,7 millioner, en økning på 13,2 millioner fra fjoråret. Kommunestyret har «øremerket» ca. 11,2 millioner til ulike formål, dvs. at ca. 18 millioner av disposisjonsfondet er frie/udisponerte midler. Kommunens disposisjonsfond ligger under Fylkesmannens anbefaling om minimum 5 %.
- Pensjon og håndtering av premieavvik: Kommunen har valgt å utgiftsføre pensjonskostnadene løpende (årlig amortisering). Dette i motsetning til de fleste kommuner i Norge som har valgt å fordele belastningen over flere år og skyve kostnader foran seg. Nordre Land kommune har valgt et sunt prinsipp der man unngår å opparbeide seg en «pensjonsbombe» med ventende premieavviks-utgifter i balansen i regnskapet.

- **Gjennomføring av investeringsprosjekter og avleggelse av sluttregnskaper:**

Kontrollutvalget har de siste årene påpekt utfordringer med gjennomføringen av vedtatte investeringer. Kontrollutvalget registrer at situasjonen er vesentlig forbedret de siste to årene, og at vedtatte investeringsprosjekter i dag igangsettes og gjennomføres innen rimelig tid.

Kontrollutvalget ser positivt på etablering av rutiner for avslutning av investeringsprosjekter og rapportering til politisk nivå (jf. vedlegg 2 til årsrapport 2016 – Sluttrapport investeringer 2016)

- **Internkontroll:**

Rådmannens ansvar for betryggende kontroll med forvaltningen er forankret i kommunelovens § 23 annet ledd. Kontrollutvalget registrerer at det i både årsrapport og årsberetning gis beskrivelse av internkontroll og rådmannens system for å sikre betryggende kontroll med virksomheten.

Kontrollutvalget stiller seg svært positiv til rådmannens tydelige prioritering av utvikling av internkontrollen i organisasjonen, både på overordnet nivå og tjenestenivå. Rådmannens oppfordres til å ha særlig fokus på hvordan man skal sikre etterlevelse av etablerte rutiner og prosedyrer, dvs. at systemene fungerer i praksis. Kontrollutvalget vil følge opp dette overfor rådmannen i tiden fremover.

- **Noteopplysninger til årsregnskapet – innspill til forbedringer:**
Kontrollutvalget påpekte i sin uttalelse til årsregnskapet for 2015 at det foreligger et forbedringspotensial mht. leservennlighet på årsregnskapsdokumentet inkludert presentasjonen av noteopplysninger til årsregnskapet.

Kontrollutvalget er orientert om at det ikke ble anledning til å prioritere utvikling av årsregnskapsdokumentet ved avleggelsen av årsregnskapet for 2016. Kontrollutvalget oppfordrer rådmannen om å følge opp dette i forbindelse med avleggelse av årsregnskapet for 2017.

Utover dette, og det som framgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet, datert 12. april 2017, har kontrollutvalget ingen merknader til kommunens årsregnskap for 2016.

Med hilsen
for utvalgsleder

Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

Kopi til orientering:

- Nordre Land kommune v/stabsleder Økonomi og IKT, fagleder for regnskap og politisk sekretariat.
- Kontrollutvalget v/leder og nestleder.
- Innlandet Revisjon IKS v/oppdragsansvarlig revisor.